

QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!

"SƏS" qəzeti mənim
üçün ən əziz qəzetdir

№ 046 (7214)

13 mart 2025-ci il.
Qiyməti 60 qəpik

Azərbaycanla Şimali Makedoniya
arasında diplomatik və xidməti pasport
sahibləri üçün viza rejimi ləğv edilir

Qlobal Bakı Forumu - Azərbaycanın uğur platforması!

Prezident İlham Əliyev Nizami Gəncəvi Beynəlxalq
Mərkəzinin həmsədrələrini və İdarə Heyətinin üzvlərini,
BMT Baş katibinin müavini, BMT-nin Cenevrədəki
ofisinin baş direktorunu və İqtisadi Əməkdaşlıq
Təşkilatının Baş katibini qəbul edib

Ermənistan üçün yolun sonu

"Feyk" xəbərlərin cəmiyyətə
nə kimi təsiri var?

Texnoloji terror:
bizi nələr gözləyir?

2025-ci il yaz modasında
nələr dəbdədir?

1995-ci ilin 13-17
mart hadisələri

Suyun qiyməti 2
dəfə ucuzlaşdırıla
bilir

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev martın 12-də Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin həmsədrləri Vayra Vike-Freyberqanı və İsmail Serageldini, keçmiş dövlət və hökumət başçıları, Mərkəzin İdarə Heyətinin üzvlərini qəbul edib. Qonaqlar, ilk növbədə, COP29-un Azərbaycanla yüksək səviyyədə təşkil olunması və uğurla keçirilməsi münasibətilə dövlətimizin başçısına təbriklərini çatdırdılar. Onlar iqlim gündəliyi və iqlim maliyyələşdirilməsi ilə əlaqədar çox vacib qərarların məhz Bakıda qəbul olunduğunu vurğuladılar.

Prezident İlham Əliyev Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin İdarə Heyətinin üzvlərinə COP29-da fəal iştirak etdiklərinə görə təşəkkürünü bildirdi. COP29 zamanı Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzi tərəfindən 16-dan artıq müxtəlif panelin təşkil edildiyini, həmçinin Mərkəzin ayrıca pavilyonunun fəaliyyət göstərdiyini xatırladan dövlətimizin başçısı bütün bunların COP gündəliyinin irəli aparılması işinə töhfə verdiyini dedi.

Vayra Vike-Freyberqa və İsmail Serageldin qeyd etdilər ki, Mərkəz böyük Azərbaycan şairi Nizaminin məhz humanizm prinsiplərinə, ideyalarına və fəlsəfəsinə əsaslanaraq,

Qlobal Bakı Forumu - Azərbaycanın uğur platforması!

Prezident İlham Əliyev Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin həmsədrələrini və İdarə Heyətinin üzvlərini, BMT Baş katibinin müavini, BMT-nin Cenevrədəki ofisinin baş direktorunu və İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Baş katibini qəbul edib

Azərbaycan ilə BMT, o cümlədən BMT-nin müxtəlif təşkilatları arasında əməkdaşlıqdan məmnunluq ifadə olundu.

Prezident İlham Əliyev dünən BMT-nin Cenevrədəki ofisinin baş direktoru Tatyana Valovayanı qəbul edib. Tatyana Valovaya COP29-un ölkəmizdə uğurlu təşkilinə və iqlim gündəliyi ilə əlaqədar qəbul olunmuş vacib qərarlara görə dövlətimizin başçısına təbriklərini çatdırdı.

Təbriklərə görə minnətdarlığını bildiren Prezident İlham Əliyev BMT-nin ixtisaslaşmış aidiyyəti təşkilatlarının, o cümlədən Cenevrədəki ofisinin rəhbərliyinin də COP29-da fəal təmsil olunmasını və Azərbaycanla əməkdaşlığını məmnunluqla vurğuladı. Görüşdə Azərbaycan və BMT, həmçinin BMT-nin müxtəlif təşkilatları arasında əməkdaşlıqdan məmnunluq ifadə edildi.

Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin təşkil etdiyi tədbirlərdə BMT-nin Cenevrədəki ofisinin rəhbərliyinin və ixtisaslaşmış strukturlarının nümayəndələrinin iştirakının vacibliyi qeyd olundu.

Söhbət zamanı BMT-nin müəyyənləşdirdiyi Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri ilə bağlı fikir mübadiləsi aparıldı. Azərbaycanın bu Məqsədlərin həyata keçirilməsi istiqamətində sosial, iqtisadi və digər sahələrdə yaxşı nəticələr əldə etdiyi vurğulandı. Həmçinin ölkəmizin milli səviyyədə də dayanıqlı inkişaf məqsədini müəyyənləşdirdiyi bildirildi və bunun da nümunəvi xarakter daşıdığı qeyd olundu.

Görüşdə 2026-cı ildə Azərbaycanın UN-Habitat ilə birlikdə Ümum-

lərdə fəal iştirakına toxundu, ölkəmizin Alyansa könüllü maliyyə töhfələrinin qurumun fəaliyyətinə vacib dəstək olduğunu vurğuladı.

Dövlətimizin başçısı Azərbaycanın BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansı ilə əməkdaşlığını yüksək qiymətləndirdiyini dedi, təşkilatın fəaliyyətini bundan sonra da dəstəkləyəcəyini bildirdi.

Alyansın gündəliyində duran məsələlərin Azərbaycan Respublikasının siyasəti ilə tam uyğunluq təşkil etdiyini vurğulayan Prezident İlham Əliyev ölkəmizin dünyada sivilizasiyalar və mədəniyyətlər arasında dialoqu yaxından təşviq etdiyini vurğuladı, bu baxımdan Azərbaycanın və BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansının Bakıda keçirdikləri birgə tədbirlərin əhəmiyyətinə toxundu.

Söhbət zamanı islamofobiyanın

raq, dünya miqyasında humanizmin təşviqinə öz töhfəsini verir.

Dövlətimizin başçısı vurğuladı ki, Mərkəzin dahi Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri Nizami Gəncəvinin fəlsəfəsi əsasında dünya miqyasında həyata keçirdiyi fəaliyyəti təqdir olunur. Bu təsisatın beynəlxalq gündəlikdə duran vacib məsələlərin müzakirəsi baxımından aktiv şəkildə fəaliyyət göstərdiyini, onların həlli yollarının tapılmasına töhfəsini verdiyini deyən Prezident İlham Əliyev bu xüsusda XII Qlobal Bakı Forumunun əhəmiyyətini qeyd etdi və bu tədbirin yeni dünya düzəninə formalaşdırılması ilə bağlı vacib mövzulara həsr olunduğunu vurğuladı.

Forumda dünyanın müxtəlif regionlarından 400-ə yaxın nüfuzlu siyasi xadimin iştirak edəcəyini bildiren İsmail Serageldin tədbirdə qlobal aktual problemlərə, bu xüsusda çoxtərəfli diplomatiya və çoxqütblü dünya, BMT-nin gələcək üçün paktı, yeni dünya düzəninə formalaşdırılması, orta güclər və onların yeni dünya düzənində rolu,

postmünaqişə dövründə bərpa-quruculuq işləri və bu kimi digər vacib mövzulara həsr edilən panel və müzakirələrin keçiriləcəyini bildirdi.

Prezident İlham Əliyev 2026-cı ildə Azərbaycanın BMT-nin Ümumdünya Şəhərsalma Forumuna ev sahibliyi edəcəyini deyərək, bu çərçivədə də ölkəmizlə Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzi və BMT institutları arasında əməkdaşlığın əhəmiyyətinə toxundu. Dövlətimizin başçısı Mərkəzin İdarə Heyətinin üzvlərinin müxtəlif suallarını cavablandırdı. Görüş müzakirələrlə davam etdi.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev martın 12-də BMT Baş katibinin müavini, BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansının ali nümayəndəsi Migel Anxel Moratinosu qəbul edib. Migel Anxel Moratinos, ilk növbədə, BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansının fəaliyyətinə göstərdiyi daimi dəstəyə, onun gündəliyində duran məqsəd və məramların beynəlxalq səviyyədə irəli aparılması işinə verdiyi töhfələrə görə dövlətimizin başçısına və

Azərbaycan Respublikasına təşəkkürünü bildirdi.

Ölkəmizlə BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansı arasında əməkdaşlıqdan məmnunluğunu ifadə edən qonaq Azərbaycan Respublikasının Alyans tərəfindən keçirilən tədbir-

bu gün dünyanı narahat edən vacib mövzulardan biri olduğu qeyd edilərək, bu xüsusda ölkəmizlə Alyans arasında əməkdaşlıq və birgə tədbirlərin keçirilməsi məsələləri ilə bağlı müzakirələr aparıldı. Görüşdə

dünya Şəhərsalma Forumuna ev sahibliyi edəcəyi vurğulandı, bu xüsusda birgə əməkdaşlıq məsələlərinə dair fikir mübadiləsi aparıldı.

Ardı Səh. 3

Əvvəli Səh. 2

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev martın 12-də İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Baş katibi Əsəd Məcid Xan da qəbul edib. Dövlətimizin başçısı bu il Azərbaycanın İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının sammitinə ev sahibliyi edəcəyini deyərək, Əsəd Məcid Xanın ölkəmizə səfərinin Zirvə toplantısına hazırlıq məsələlərinin müzakirəsi üçün yaxşı imkan yaratdığını qeyd etdi. Azərbaycanın İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının fəal üzvü olduğunu vurğulayan Prezident İlham Əliyev bildirdi ki, ölkəmiz təşkilat çərçivəsində üzv dövlətlər arasında əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə və gündəlikdə duran məsələlərin irəli aparılmasına öz töhfəsini verməyə hazırdır.

Əsəd Məcid Xan da öz növbəsində Azərbaycanın İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının fəal üzvü olduğunu dedi və ölkəmizin təşkilatın alt strukturlarına ev sahibliyi etməsini, gündəlikdə duran məsələlərin həyata keçirilməsi işinə daim dəstək verməsini məmnunluqla vurğuladı. Qonaq təşkilata üzv dövlətlərin tarixi, mədəni və coğrafi yaxınlığı, din və digər sahələrdə ortaq dəyərləri, bənzərlikləri bölüşdüyünü deyərək, təşkilat çərçivəsində əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi üçün böyük imkanların və perspektivlərin olduğunu qeyd etdi.

Baş katib Əsəd Məcid Xan ölkəmizin beynəlxalq tədbirlərin keçirilməsi sahəsində zəngin təcrübəyə malik olduğunu, xüsusilə COP29-u uğurla keçirdiyini vurğuladı və İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının sammitinin də Azərbaycan tərəfindən yüksək səviyyədə təşkil ediləcəyinə əminliyini bildirdi.

Qonaq səfər çərçivəsində XII Qlobal Bakı Forumunda iştirak edəcəyini məmnunluqla vurğuladı və bu forumun dünya miqyasında qlobal məsələlərin müzakirəsi baxımından vacib platformalardan biri olduğunu qeyd etdi. Söhbət zamanı Azərbaycan ilə İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı arasında əməkdaşlığın inkişaf perspektivlərinə dair fikir mübadiləsi aparıldı.

Qlobal Bakı Forumu - Azərbaycanın uğur platforması!

Prezident İlham Əliyev Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin həmsədrələrini və İdarə Heyətinin üzvlərini, BMT Baş katibinin müavinini, BMT-nin Cenevrədəki ofisinin baş direktorunu və İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Baş katibini qəbul edib

Ermənistanın və onun havadarlarının cinayətlərə haqq qazandıran cəhdlərini sərt şəkildə qınayırıq

BƏYANAT

Məlum olduğu kimi, müharibə cinayətləri və insanlıq əleyhinə cinayət törətməkdə şübhəli bilinən bir qrup şəxs hazırda Azərbaycanda ədalət məhkəməsi qarşısına çıxarılıblar. Ermənistan dövlətinin Azərbaycana qarşı həyata keçirdiyi təcavüzkar müharibə zamanı törədilmiş bu cinayətlər nəticəsində on minlərlə azərbaycanlı qətlə yetirilib, yüz minlərlə soydaşımız etnik təmizləməyə məruz qalıb, minlərlə azərbaycanlıya işgəncə verilib, məcburi itkin düşüb, ictimai və şəxsi mülkiyyətə böyük məbləğdə zərər vurulub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu fikirlər Qərbi Azərbaycan İcmasının bəyanatında yer alıb.

Bəyanatda, həmçinin qeyd olunub: "İnsan hüquqları və humanitar hüququn bu miqyasda pozulması və törədilən misilsiz ədalətsizlik şübhəsiz ki, sülh və barışığın əldə edilməsinə ən böyük maneələrdən biri olub. Bu mənada azərbaycanlılara qarşı həyata keçirilmiş etnik təmizləmə, eləcə də Xocalı, Qaradağlı, Ağdaban və digər yerlərdə törədilmiş kütləvi qətləmlərə görə məsuliyyət

yət daşıyanların bəzilərinin ədalət məhkəməsinin qarşısına çıxarılması haqq-ədalətin öz yerini tutması və davamlı sülhün əldə olunmasına böyük töhfədir.

Təəssüflə qeyd etmək lazımdır ki, Ermənistan Respublikası hökuməti və ölkənin aparıcı siyasi qüvvələri bu haqq işinə dəstək vermək və məhkəmə prosesinə yardım etmək əvəzinə, faktiki olaraq törədilmiş cinayətlərə haqq qazandıran və cəzasızlığı təşviq edən cəhdlər edirlər. Bu məsələdə bir sıra Avropa dövlətlərinin parlamentləri, beynəlxalq təşkilatlarda işləyən qeyri-dürüst funksionerlər və digər siyasi dairələr də fəallıq göstərirlər.

Ermənistan tərəfindən törədilən etnik təmizləmə, qətləmlər, mədəni irsin dağıdılması, öz evlərinə qayıdışa maneə törədilməsi kimi insanlıq əleyhinə cinayətlərdən əziyyət çəkən bir icma olaraq, biz Ermənistanın və onun havadarlarının bu cinayətlərə haqq qazandıran, ədalət məhkəməsinin müstəqilliyinə xələl gətirən, cəzasızlığı təşviq edən cəhdlərini sərt şəkildə qınayır və onlara son verilməsini tələb edirik".

Azərbaycanla Şimali Makedoniya arasında diplomatik və xidməti pasport sahibləri üçün viza rejimi ləğv edilir

Dünən Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov Şimali Makedoniyanın xarici işlər və xarici ticarət naziri Timko Muçunski ilə görüşüb. Xarici İşlər Nazirliyinin Mətbuat xidməti idarəsindən verilən məlumata görə, görüş zamanı Azərbaycan və Şimali Makedoniya arasında mövcud ikitərəfli əməkdaşlıq gündəliyi, siyasi dialoqun inkişafı, iqtisadi, ticarət, enerji və turizm sahələrində əməkdaşlığın genişləndirilməsi məsələləri müzakirə olunub.

Ceyhun Bayramov Azərbaycan və Şimali Makedoniya arasında dostluq və tərəfdaşlıq münasibətlərinin daha da möhkəmləndirilməsinin əhəmiyyətini vurğulayaraq, qarşılıqlı səfərlərin və yüksək səviyyəli təmasların əməkdaşlığın inkişafına töhfə verdiyini diqqətə çatdırıb.

İkitərəfli əməkdaşlığın inkişafı üçün yeni imkanların müəyyən edilməsinin, ticarət və investisiya sahəsində əlaqələrin genişləndirilməsinin vacibliyi qeyd edilib.

Nazirlər iki ölkə arasında enerji sahəsində əməkdaşlığın perspektivlərini müzakirə edərək, Azərbaycanın enerji təchizatçısı və tranzit ölkə kimi Avropanın enerji təhlükəsizliyinə verdiyi töhfəni qeyd ediblər. Bu çərçivədə bərpaulunan enerji və alternativ enerji mənbələri sahəsində əməkdaşlıq imkanlarının genişləndirilməsi məsələləri diqqətə çatdırılıb.

Görüşdə, həmçinin turizm sahəsində əlaqələrin inkişafı üçün potensial imkanlar

dəyərləndirilib. Ölkələrimizin zəngin mədəni irsi və turizm imkanlarının tanınması istiqamətində birgə işlərin həyata keçirilməsinin əhəmiyyəti vurğulanıb.

Ceyhun Bayramov postmünaqişə dövründə bölgədə vəziyyət, bərpa-yenidənqurma işləri, mina təhdidləri, Azərbaycan və Ermənistan arasında normalaşma prosesi barədə həmkarına məlumat verərək, bölgədə sülhün və təhlükəsizliyin bərqərar olunması istiqamətində ölkəmizin səylərini diqqətə çatdırıb.

Tərəflər, həmçinin beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində Azərbaycan və Şimali Makedoniya arasında əməkdaşlıq imkanlarını nəzərdən keçirib, qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparıblar. Görüşdən sonra Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Şimali Makedoniya Respublikası Hökuməti arasında diplomatik və xidməti/rəsmi pasport sahiblərinin viza tələbindən azad edilməsi haqqında sazişin hər iki nazirin iştirakı ilə imzalanma mərasimi olub.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə respublikamız təkcə regional məsələlərdə deyil, bütövlükdə global miqyasda baş verən proseslərə mühüm təsir etmək imkanlarına malikdir.

Bu gün Azərbaycan özünün beynəlxalq və iktərəfli əməkdaşlıq coğrafiyasını genişləndirməkdədir. Ölkəmizin artan nüfuzu fonunda xarici siyasətin əsas istiqamətlərindən biri də Balkan yarımadası ölkələri ilə yaxın təmasların qurulmasıdır. Şimali Makedoniya Prezidenti Qordana Silyonovska-Davkovanın Azərbaycana rəsmi səfəri və qarşılıqlı əməkdaşlıq perspektivləri ilə bağlı aparılan müzakirələr əlaqələrin dərinləşməsinə söykənir. Azərbaycan Balkanlarda yerləşən Şimali Makedoniya üçün də cəlbedici ölkədir. Oxşar tariximiz və inkişaf prosesləri, eyni zamanda, Azərbaycanın karbohidrogen ehtiyatları dövlətlərimiz arasındakı əlaqələrin inkişafı zərurətini meydana çıxarıb. Qədim tarixə malik olan makedoniyalılar müxtəlif imperiyaların tərkibində yaşasalar da, milli düşüncələrini itirməyərək, 1990-cı illərdə dünyada baş verən geosiyasi dəyişiklərdən istifadə edərək müstəqilliklərini qazandılar. Yuqoslaviyanın dağılması ilə müstəqillik əldə edən Şimali Makedoniya ilə Azərbaycanın yeni tarixində bənzər məqamlar çoxdur. Hər iki dövlət imperialist siyasətin qurbanı olmuş və SSRİ-nin dağılmasından sonra müstəqillik qazanaraq inkişaf mərhələsinə qədəm qoymuşlar.

Bu gün Azərbaycanın Balkan yarımadası dövlətləri ilə əməkdaşlıq əlaqələrinin genişlənməsi xarici siyasətin prioritet istiqamətlərindən biridir.

"GƏLƏCƏKDƏ BİZ LAZIM OLAN HƏCMDƏ QAZ TƏCHİZATINI ARTIRA BİLƏRİK"

Azərbaycan ilə Şimali Makedoniya arasında diplomatik münasibətlər 1995-ci ilin iyununda qurulub. Həmin ildə Azərbaycan Şimali Makedoniyanın müstəqilliyini tanıyıb. "Şadam ki, ölkələrimiz arasında siyasi dialoq dinamik karakter alır. Bizim xanım Prezidentlə ikinci görüşümüz qısa müddət ərzində bunun əyani sübutudur". Bu sözləri Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Şimali Makedoniya Prezidenti Qordana Silyonovska-Davkova ilə mətbuata bəyanatında deyib.

Dövlətimizin başçısı qeyd edib: "Siyasi əlaqələrimizin inkişafı üçün əlavə tədbirlər görülməlidir, müvafiq dövlət qurumları təbii olaraq sıx təmasda olmalıdırlar. Eyni zamanda, iqtisadi sahədə, sərmayə qoyuluşu sahəsində imkanlar araşdırılmalıdır".

Azərbaycan Şimali Makedoniya ilə münasibətlərin inkişafına əhəmiyyət verir və iki ölkə arasında əməkdaşlıq siyasi, iqtisadi və humanitar sahələri əhatə edir. Şimali Makedoniya Respublikasının keçmiş prezidenti Qeorge İvanov 2015, 2016, 2017 və 2018-ci illərdə müxtəlif tədbirlərdə iştirak etmək üçün Azərbaycana işgüzar səfərlər edib. Həmin səfərlər zamanı Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə keçirilən görüşlərdə regional əməkdaşlıq məsələləri müzakirə edilib. Azərbaycan idmançıları Şimali Makedoniyanın paytaxtı Skopje şəhərində beynəlxalq yarışlarda iştirak edərkən yüksək qonaqpərvərliklə qarşılanıblar. Şimali Makedoniyanın xarici işlər naziri Buyar Osmani 2023-cü ilin aprelində Bakıya işgüzar səfəri zamanı ölkələrimiz arasında enerji sahəsində əməkdaşlıq məsələləri müzakirə olunub.

Qeyd etmək lazımdır ki, 2000-ci ildə Şimali Makedoniya və Azərbaycan parlamentlərarası işçi qrupu yaradıb və bu qrup hazırda uğurla fəaliyyət göstərir.

"İki ölkə energetika sahəsində əməkdaşlığa başlamışdır. Azərbaycan qazı artıq Şimali Makedoniyanın bazarına çatdırılmışdır və bu, keçən ilin sonlarında baş verdi, bu il artıq muntəzəm olaraq Azərbaycan sizin bazarınızı təbii qazla təmin edəcəkdir. Gələcəkdə biz lazım olan həcmdə qaz təchizatını artırmaqla. Çünki biz bu gün yeni qaz yataqlarının istismara verilməsi istiqamətində

Azərbaycan- Şimali Makedoniya əməkdaşlığında yeni hədəflər

Prezident İlham Əliyev: "Bu gün Azərbaycan qazı bir çox Avropa ölkəsinin enerji təhlükəsizliyini təmin edir"

fəal iş aparırıq. Bildirməliyəm ki, hazırda Azərbaycan 12 ölkəyə təbii qaz ixrac edir və bizim müştərilərimizin coğrafi yerləşməsi də Avrasiya məkanını əhatə edir. On iki ölkədən 10 ölkə Avropa ölkəsidir. Keçən il Azərbaycan xarici bazarları 25 milyard kubmetr qaz ilə təchiz etmişdir. Təbii ki, bizim istehsalımız bundan daha çoxdur. Çünki biz yerli tələbatı da ödəyirik. Ancaq əhatə dairəsi, qaz təchizatımızın coğrafiyasının genişləndirilməsi də gündəlikdə duran məsələdir. Avropa Azərbaycan qazına ehtiyac duyur. Təxminən üç il bundan əvvəl Bakıda imzalanmış Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında energetika sahəsində strateji tərəfdaşlıq Bəyannaməsi bunun əyani təzahürüdür", - deyərək Prezident bildirib.

"ENERGETIKA SAHƏSİNDƏ İKTƏRƏFLİ FORMATDA ƏMƏKDAŞLIQ BİZİM ÜÇÜN ÇOX ÖNƏMLİDİR"

Azərbaycan 2021-ci ilin iyulunda Avropa İttifaqı (Aİ) ilə imzaladığı müqaviləyə əsasən, 2027-ci ilədək Cənub Qaz Dəhlizi vasitəsilə Avropaya təbii qaz ixracının həcmi 30 milyard kubmetrə çatdıracaq. Bu gün Yunanistanın təbii qaza olan tələbatının 18 faizini Azərbaycan ödəyir. Cari ildə Yunanıstan 1,2 milyard kubmetr təbii qazın ixrac edilməsi nəzərdə tutulub. Energetika Nazirliyinin açıqlamasına əsasən, 2028-ci ildə "Ümid" və "Abşeron" yataqlarından böyük həcmdə təbii qazın hasil edilərək dünya bazarına çıxarılması gözlənilir. Azərbaycanın təsdiq edilmiş təbii qaz ehtiyatı 2,6 trilyon kubmetrdir ki, bu da uzun müddətdə qaz ixracının artırılmasına imkan verir. Bundan başqa, 2027-ci ilin sonunadək Azərbaycan yaşıl enerji layihələri çərçivəsində 1862 MvT külək və günəş elektrik enerjisi istehsal etməyi planlaşdırıb ki, bu da 1 milyard kubmetr "mavi yanacaq" qənaət etməyə imkan verəcək.

Bu gün Avropanın 4 ölkəsində - Macarıstan, Slovakiya, Çexiya, Avstriyada ciddi enerji problemi gözlənilir. Təsadüfi deyil ki, bu dövlətlərin başçıları Azərbaycan ilə qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıq əlaqələrinin qurulma-

sında maraqlı olduqlarını ifadə edirlər. Azərbaycan neft və təbii qaz ilə zəngin ölkə olduğu üçün Qərb dövlətlərinin bazarlarına çıxmaq niyyətindədir. Bu baxımdan, 2023-cü ildə Prezident İlham Əliyevin Bosniya və Herseqovinaya, həmin ilin dekabrında Serbiyaya rəsmi səfərləri, cari ilin yanvarında Davos İqtisadi Forumunda Xorvatiyanın Baş naziri ilə görüşü qarşılıqlı əməkdaşlığın inkişafı üçün böyük əsaslar yaradıb. "Bu gün Azərbaycan qazı bir çox Avropa ölkəsinin enerji təhlükəsizliyini təmin edir və Avropadakı tərəfdaşlarımızın xahişlərinə biz hər zaman böyük diqqətlə yanaşmışıq. Yeni, energetika sahəsində iktərəfli formatda əməkdaşlıq bizim üçün çox önəmlidir və mən ümid edirəm ki, bu praktiki əməkdaşlıq digər sahələrdə də əməkdaşlığa gətirib çıxaracaq", - deyərək dövlət başçımız qeyd edib.

"GƏLƏCƏKDƏ ƏLDƏ OLUNAN BÜTÜN RAZILAŞMALAR BİZİ DAHA DA YAXINLAŞDIRACAQ"

Azərbaycan və Şimali Makedoniya arasında iqtisadi-ticarət əlaqələrinin enerji, turizm və digər sahələrində inkişaf etdirilməsi zəruridir. Hazırda Azərbaycanda Şimali Makedoniya investisiyalı 5 kommertiya qurumu qeydiyyatdadır, onlardan 3-nün fəaliyyəti aktivdir. İki dövlət arasında imzalanan "Sərmayələrin təşviqi və qarşılıqlı qorunması" haqqında saziş də hazırda icra olunur.

Bütün bunları nəzərə alaraq əminliklə söyləyə bilərik ki, Şimali Makedoniya Prezidenti Qordana Silyonovska-Davkovanın Azərbaycana rəsmi səfəri yaxın zamanlarda Bakı ilə Skopje arasında iktərəfli münasibətlərin daha da inkişaf edəcəyini şərtləndirəcək. "İqtisadi sahədə, sərmayə qoyuluşu sahəsində imkanlar araşdırılmalıdır. Əfsuslar olsun ki, bu günə qədər ticari-iqtisadi sahədə o qədər böyük nəticələr əldə edilməyib. Ancaq ümid edirəm ki, Sizin rəsmi səfərinizdən və nümayəndə heyətlərinin təmaslarından sonra biz bu boşluğu da dolduracağıq", - deyərək Prezident bildirib.

Azərbaycanın Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında əhəmiyyətli rol

oynaması Avropa İttifaqı dövlətlərinin maraqlarını təmin edir.

Ölkəmizin bir çox global neft və qaz layihələri Şimali Makedoniyanın da maraq dairəsindədir. Həmçinin Cənub Qaz Dəhlizi, Trans Anadolu Qaz kəməri (TANAP), Trans Adriatik Qaz kəməri (TAP) layihələrində Azərbaycanın əməkdaşlıq etdiyi ölkələrin bir çoxunun da Şimali Makedoniya ilə yaxın əlaqələri mövcuddur. Bakı ilə Skopje arasında əməkdaşlıq ölkəmizin Qərbdə xüsusilə daha da aktuallaşan enerji təhlükəsizliyi məsələsində güclənən mövqeyini və rolunu bir daha ifadə etmiş olur.

Şimali Makedoniyanın Prezidenti bəyanatla çıxışında bildirib ki, coğrafi mövqeyimizə görə biz Balkanlarda, Avropanın mərkəzində, bir sıra marşrutların kəsişməsində yerləşirik: "Bu, Avropaya və dünyaya açıq olan hər bir ölkə üçün olduqca vacibdir. Sonuncu dəfə ölkəinizdə olarkən bu fikri söyləmişdim və bu gün də təkrar bəyan etmək istəyirəm ki, biz bir-birimizdən bir çox şey öyrənə bilərik və bu səfər dərin dostluğun təməli olacaqdır. Mən təkcə Dövlət Neft Şirkəti ilə müqaviləni nəzərdə tutmuram. Hesab edirəm ki, gələcəkdə əldə olunan bütün razılaşmalar bizi daha da yaxınlaşdıracaq". Prezident Qordana Silyonovska-Davkovanın onu da qeyd edib ki, Azərbaycan həm geosiyasi səhnədə səmərəli fəaliyyəti ilə seçilərək diqqət çəkir, həm də Şimali Makedoniya kimi kiçik ölkələrin ehtiyac duyduğu təbii qaz, bərpaulunan enerji baxımından son dərəcə maraqlı tərəfdaşa çevrilir. Bütün bunlar isə deməyə əsas verir ki, Azərbaycan dünyanın olduğu kimi, bu gün də beynəlxalq aləmdə etibarlı tərəfdaşlığını daha da möhkəmlətmək üçün ayrı-ayrı dövlətlərlə münasibətlərin dinamik inkişafına xüsusi əhəmiyyət verir.

Şimali Makedoniya Respublikasının Prezidenti Qordana Silyonovska-Davkovanın Azərbaycana səfəri mühüm məqamlarla yadda qaldı. Bu, bir daha təsdiq etdi ki, Azərbaycan həm iqtisadi imkanlarına, həm də beynəlxalq aləmdə yürütdüyü siyasətə görə etibarlı ölkədir. Bu etimada dövlətimiz Prezident İlham Əliyevin bütün məsələlərdə beynəlxalq hüquqa və sülhə yönəlik dəyişməz siyasəti ilə nail olub.

Zümrüd BAYRAMOVA

Əsrlər keçsə də ermənilərin insanlığa, bəşəriyyətə qarşı törətdiyi vəhşiliklər unudulmayacaq. Ermənilər və onların havadarları azərbaycanlılara qarşı törədilən qətlamları silməyə çalışsa da, buna nail ola bilməyəcək. Çünki erməni vəhşi toplumu azərbaycanlılara, türklərə qarşı elə bir amansız soyqırımını törədib ki, onları yaddaşlardan qismən belə silmək mümkün deyil. Biz bir millət olaraq heç zaman erməni soyqırımını yaddan çıxara bilmərik, həm də buna haqqımız yoxdur. Ermənilərin vəhşiliklərini unutmaq və ya onların üstündən keçmək yanlışlıq olardı. Nədən ki, keçmişini unudan bir xalqın gələcəyi yoxdur. İndiki və gələcək nəsillər ermənilərin xalqımıza qarşı törətdiyi cinayətləri, soyqırımları yaddaşlarına həkk etməli və dünya xalqlarına çatdırmalıdır. Unutqanlıq, etinasızlıq yeni fəlakətlərin, soyqırımların baş verməsinə gətirib çıxarar. Fakt ondan ibarətdir ki, erməni toplumu bəşəriyyət üçün təhlükə mənbəyidir. Yalnız ona görə yox ki, bu toplum terrorçudur, həm də ermənilər reğonda sülhün, təhlükəsizliyin təmin olunmasına mane olan anormal varlıqdır. İstəsən də bu toplumun yer üzündən silmək mümkün deyil. Çünki həyasızlığı, yaltaqlığı, özlərini yalıq qismində göstərməyə çalışmaları onların soyunun, kökünün kəsilməsinə imkan vermir. Hazırkı, sivil, demokratik dünya düzənin yaranması erməni toplumunun əl-qolunu bir qədər də geniş açmasına imkan verib. Bəlkə də, orta əsrlər olsa idi, erməni vəhşi toplumun varlığına son qoymaq olardı. Tarixdə belə faktlar kifayət qədərdir. Yeni işğallar nəticəsində o dövrdə mövcud olmuş neçə-neçə millət mövcudluğunu tamamilə itirib. Sadəcə erməni toplumu müxtəlif hiyləgər vasitələrdən istifadə ediyindən bu günümüzdə qədər gəlib çatmışlar. Özlərinə Hindistanın boz düzəngahlarında qurum yaratmağa nail olmayan ermənilər müxtəlif xarici dairelərin hərbi, siyasi dəstəyi ilə Cənubi Qafqazda yerləşdiriliblər. Möhkəmləndikdən sonra isə azərbaycanlılara qarşı qətlamlar həyata keçirildilər, evləri dağıtdılar, şəhərləri, kəndləri viran etdilər. Nəticədə son iki yüz il ərzində 2 milyon azərbaycanlı erməni vəhşiliyinin qurbanı oldu, İrəvanı özünü küləşdirdilər, Qafanı, Görüsü, Dərələyəzi və digər onlarla yaşayış məskənimizi işğal etdilər. Erməni toplumunun Azərbaycan ərazilərinə köçürülməsi prosesi əsasən 18-ci əsrin sonları 19-cu əsrin əvvəllərindən geniş vüsət almağa başlamışdır. XX əsrin əvvəllərində isə artıq regionda möhkəmlənib "böyük Ermənistan" xəstə ideyasını reallaşdırmağa cəhdlər göstərdilər.

Erməni terrorçuları bir gündə Azərbaycan kəndində 200 insanı öldürmüşlər

Xəstə ideyanı reallaşdırmaq üçün ermənilər kütləvi şəkildə azərbaycanlıları öldürür, şəhər və kəndləri xarabazarlıqları çevirirdilər. Erməni terrorçu dəstələri İrəvanda, Bakıda, Naxçıvanda, Zəngəzurda, Gəncədə və Cənubi Azərbaycanda daha amansız və qəddar qırğınlar həyata keçirmişlər. Erməni daşnaq quldur dəstələri 1905-ci il noyabrın 28-də Qarabağ bölgəsinin şəhər və kəndlərini yandıraraq, uşaqlara, qadınlara və qocalara qarşı görünməmiş vəhşiliklər törətmişlər. Erməni quldur dəstələri yalnız Şuşa, Cavanşir və Cəbrayıl qəzalarında 75-ə qədər Azərbaycan kəndini, İrəvan və Zəngəzur quberniyalarında isə 200-dən çox yaşayış məntəqəsini dağıtmış əhalini vəhşicəsinə qətlə yetirmişlər. Bu qətlər isə ermənilər tərəfindən xəbərdarlıq xarakteri daşıyırdı. 1905-ci il fevralın 5-də erməni terrorçu dəstələri Bakı qəzası Sabunçu kəndinin sakini Ağarza Babayevini öldürmüşlər. Qətl iğtişas yaratmaq məqsədilə törədilmişdir. Elə həmin gün erməni quldur dəstələri realni və texniki məktəblərin 7-ci sinif şagirdləri Yakov Lebedivi və İvan Volkovu öldürmüşlər. Erməni tarixçisi C.Libardyanın yazdığına görə üç il ərzində

Erməni terrorçu toplumu insanlıq üçün ləkədir

(1904-1906-cı illər) erməni terrorçuları 105 "siyasi qətl" törətmişlər. Bunların 56-sı ermənilərə qarşı, 32-si siyasi bəhanələrlə həm ruslara, həm də türk məmurlarına və zabıtlarına qarşı, 2-3-ü təsadüfən heç bir səbəb olmadan, qalanları isə bankirlərə və sələmçilərə qarşı olmuşdur. Tarixçilər Libardyanın göstərdiyi rəqəmləri araşdıraraq yazmışlar: "Bu qısa üç illik dövrdə erməni terrorçuları tərəfindən öldürülmüş, erməni mənşəli hər iki adamla yanaşı bir qeyri-erməni mənşəli şəxsə də öldürülmüşdür.

Məqsəd dəyişməyibdir: dinc ermənilərin böyük əksəriyyətini qəsdən qorxutmaq, onları terrorçuların fəaliyyətini təşviq etmək məcburiyyətində qoymaq". 1905-ci ilin fevralın 6-da Bakıda Mixaylov xəstəxanasının səndəllərinə görə erməni milyonçuları Balabek Lalayevin, Artyom Babayantsin, İsay Ter Osipovun və başqa məqnatların havadarlığı sayəsində terror qrupu 18 adamı öldürmüş və 33 nəfəri yaralamışdır. Onların 34-ü azərbaycanlı, 6-sı rus, 6-sı erməni, 5-i isə başqa millətin nümayəndələridir. 1905-ci ilin fevralın 7-də erməni terror təşkilatı Bakıda 100-dək dinc vətəndaşımızı öldürmüş və yaralamışdır. Erməni quldur dəstələri 1905-ci ilin fevralın 9-da Bakı sakinlərini qətl və qarətlərə məruz qoymuşdular. Erməni dəstələri kütləvi qırğınlar törətdikdən sonra varlı ermənilərin (Balabek, Lalayev, Artyom Babayants, Akop Muradyan, Karen Saakyants və b.) evlərinə yığılmış, onların pəncərələrindən və damlarından şəhərin küçələrinə atəş açmış, ingilis, fransız istehsalı olan bombalar, qumbaralar atmışlar.

Erməni quldur dəstələri dünyada görünməyən amansız cinayətlər törədiblər

1905-ci ilin qırğınları tarixə "Bakı şəhərində qanlı qətlam" kimi düşmüşdür. "Daşnaksutyun" beynəlxalq erməni terror təşkilatının idarə etdiyi quldur dəstələri 1905-ci ilin 20-21 fevralında İrəvan şəhərinin müsəlman sakinlərinə qarşı insanlığa yaraşmayan hərəkətlər edərək qırğınlar, vəhşiliklər etmişlər.

Dinc əhalinin vəhşicəsinə öldürülməsi bu amansız hadisənin şahidlərini dəhşətə gətirmişdir. Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyev bu hadisələrə belə qiymət vermişdir: "Saxtalaşdırılmış erməni tarixi gənc ermənilərin şovinist ruhunda böyüməsinə zəmin yaratmaq üçün dövlət siyasəti səviyyəsinə qaldırırlar. Böyük humanist ideallara xidmət edən Azərbaycan Ədəbiyyatı və mədəniyyəti ruhunda tərbiyə olunmuş yeni nəslimiz ekstremist erməni ideologiyasının təqiblərinə məruz qalır. Azərbaycan xalqının mədəniyyətinə, milli qüruruna və məniyyətinə yönəlmiş böhtanlar siyasi və hərbi təcavüz üçün ideoloji zəmin yaradır". 1905-ci il mayın 11-də Bakı şəhərində baş erməni terrorçusu Qafqaz xalqları arasında dostluq əlaqələri ruhunda çıxış edən knyaz M.A. Nakaşidzeni və Q. Takiyeskilini qətlə yetirdilər. Bu hadisəni şahid R.R. Subinski öz xatirələrində göstərmişdir. O dövrün məlumatlarına əsasən qatillərdən biri Dro ləqəbli Drastamat Xanayan idi. Bu hadisələrdən əvvəl Dro Zəngəzur mahalında erməni quldur dəstələrinin tərkibində dinc azərbaycanlılara qarşı qanlı qırğınlarda yaxından iştirak etmişdi. Erməni daşnaq quldurları 1905-ci ilin mayın 24-də İrəvan quberniyasında dinc azərbaycanlılara atəş açdılar.

Qarışıqlıqdan istifadə erməni saqqallıları on bir vətəndaş-dörd qadın, iki uşaq və beş kişini qətlə yetirdilər. Bu qanlı hadisələrdən doymayan erməni quldur dəstələri 1905-ci ilin mayında Naxçıvan torpağına hücum edərək dinc əhaliyə qarşı qanlı divan törətdilər. Çoxlu sayda qadın, qoca və uşaq öldürüldü. Ermənilər 1905-ci ildə Zəngəzur bölgəsində də onlarca adam öldürmüş, evlərə od vuraraq yandırmışlar. Bütün silah növləri ilə təmin olunmuş erməni quldur dəstələri 1905-ci ilin 2 iyununda Mənkus müsəlman kəndinə hücum etmişlər. Silahsız kəndlilər ailələrini götürüb qaçmağa məcbur olmuşlar. Kənddə qoca və əlil olan 80 yaşlı bir sakin erməni quldurlarının əlinə keçmişdir. Erməni quldurları şişləri qızdıraraq işgəncələr verməklə onu öldürmüşlər. Bu vəhşiliklərini ermənilər 1988-1989-cu illərdə Ermənistan torpaqlarından qovulan azərbaycanlılar üzərində də həyata keçirmişdilər. Erməni daşnaq dəstələri 1905-ci il iyunun 8-də İrəvan yaxınlığındakı Eçmiədzin qəzasındakı Uşu azərbaycanlı kəndini mühasirəyə almış, buranı işğal etdikdən sonra kişilərin başlarını kəsmiş, südəmər uşaqları süngülərə keçirmişlər.

Bu basqın zamanı kəndin məscidi yandırılmışdır. Ermənilər şəhəri Eçmiədzin qəzasındakı Persi, Nazzevan, Kiçik kənd, Kötüklü, Qoşabulaq və İrgu azərbaycanlı kəndlərini də yandırmış, məscidlərə od vurmuş və insanlığa yaraşmayan hərəkətlər edərək mürdarlamışlar. Erməni daşnaq dəstələri öz

çirkin əməllərindən əl çəkməyərək 1905 -ci ilin avqustun sonlarına yaxın Bakı əhalisinə qarşı dəhşətli qırğınlar törətdilər. 1905-ci ilin avqustun 8-də 300-dən çox erməni daşnaq Şuşa qəzasının Vənd kəndinin karvan dəstələrinə hücum etdilər. Çoxlu tacir öldürüldü, əmlakçıları talan edildi. Kəndin sakini Abbas bəyin oğlunu, qardaşını və bir neçə nəvə-nəvənini qətlə yetirdilər. Onların törətdikləri qanlı qırğınlarının məqsədi və yerli əhalini Şuşanı və Qarabağın dağlıq hissəsinin digər ərazilərini tərk etməyə məcbur etmək idi. Ermənilərin piyada və süvari dəstələri 1905-ci ilin oktyabrın 3-də Azərbaycanın Sırxavənd müsəlman kəndinə hücum təşkil etdilər.

Sarkisyan, Koçaryan, Ohanyan, Zori Balayan kimi qatillər vəhşi əcdadlarının amansız cinayətlərini Azərbaycanın torpaqarını işğal edərkən həyata keçiriblər

Erməni terrorçu dəstələri 1905-ci il noyabrın 21-də Tiflis əhalisinə qanlı və amansız divan tutaraq onları vəhşicəsinə qətlə yetirmişlər. Qırğında çoxlu sayda azərbaycanlı da işgəncələrlə öldürmüşlər. 1906-cı ilin yanvarın 1-dən erməni daşnaq dəstələri azərbaycanlı kəndi Papravəndə hücum keçdilər. Kənd işğal olundu, insanları qılıncla yarıldılar, hələ dünyaya gəlməmiş körpələrin başlarını vurdular. Qırğına erməni quldur, qulağı kəsik Andranik Ozanyan başçılıq edirdi. Hələ əsrin əvvəllərində Rusiyanın Ərzurumdakı konsula general Q.Mayevski onun haqqında yazmışdı: "1901-ci il qışın əvvəllərində Andranik adlı birisinin erməni quldur dəstəsi Muş həndəvərində peyda olmuşdur". 1906-cı il iyunun 12-də erməni quldur dəstələri yaxınlığındakı erməni kəndlərindən 10 min nəfərə yaxın dəstə ilə Şuşa üzərinə hücum keçdilər. Ərazidə döyüşlər beş gün davam etdi. Bütün evlərə bombalar yağdırıldı. Südəmər körpələri beşiklə birlikdə yandırır, anaların başını daşa çırpırdılar. 1905-1906-cı illərdə erməni bandaları Qarabağın yüzlərlə kəndini yerlə-yeksan etmişdilər. Bu dəstələr 1906-cı il iyunun 29-da azərbaycanlıların Karxana kəndinə hücum etdilər. Silahsız kəndlilər ermənilərə müqavimət göstərə bilmədilər. Kəndin bütün kişiləri erməni vandalları tərəfindən öldürüldü. Qaçıb təpəliklər arxasında gizlənmiş 30 qadın və uşağın yerini ermənilər dərhal müəyyən etmişlər. Buna səbəb gənc ana Pakizənin uşağının ağlaması olmuşdur. Hətta tarix bu körpə qızın adını da saxlamışdır-Firuzə. Uşaq qatilləri, qadın, qoca cəlladları olan ermənilərdə rəhm deyilən anlayışın olmadığını göstərir. Erməni terrorçu dəstəsinin Sarkisyan, Koçaryan, Ohanyan, Zori Balayan kimi qatilləridir ki, 21-ci əsrdə öz vəhşi əcdadlarının amansız cinayətlərini Xocalıda, Kəlbəcərdə, Qunbadlıda, Zəngilanda, Laçında və digər Azərbaycanın torpaqarını işğal edərkən həyata keçiriblər. Ona görə də, erməni toplumu qaldıqca bəşəriyyət sakitlik tapmayacaq. Hər zaman bu vəhşi toplum nəinki Azərbaycan ərazilərində, ümumiyyətlə istənilən dövlətdə terror aktları törədib, yüzlərlə, hətta minlərlə insanın həyatına son qoya bilərlər. Ona görə də, təkəcə azərbaycanlılar deyil, eyni zamanda digər xalqlar da erməni vəhşilərindən qorunmaq üçün daim ayıq-sayıq olmalıdırlar.

İLHAM ƏLİYEV

Türkiye Cumhuriyyəti və Şimali Kipr Türk Respublikasının dövlət himninə çevrilən İstiqlal Marşı haqqa tapan türk millətinin haqqıdır. Haqqıdır ki, 104 ildir, eyni sevgi, qürurla, şövqlə səsləndirilir. Hər misrasında hünər, hər sətrində cəsarət var bu marşın. Hər bəndindən torpaq sevgisinin ətri gəlir. Hər hərfi bir şəhid adının baş hərfidir.

Qan qoxusu var bu marşda. Çünki istiqlala çatanadək nə qədər qanlar axıdılıb. Düşməni Vətən torpağından qovmaq, ona həddini göstərmək üçün türk əsgəri illərlə mübarizə aparıb. Bu mübarizələr Türkiyəyə sayı-hesabı olmayan şəhid, həyatının qalan hissəsini əlil kimi yaşayacaq insanlar verib.

Bayrağını başı üzərində gəzdirib, onu ölkəsinin ən uca zirvəsinə sancan türk əsgərinin cəsarəti, hünəri, ərliyi, igidliyi bu marş. Odu ki, İSTİQLAL MARŞI deyir:

Qorxma, sönməz bu şəfəqlərdə üzən al bayraq;
Sönmədən yurdumun üstündə yanan ən son ocaq.
O mənim millətimin ulduzudur, parlayacaq;
O mənimdir, o mənim millətimindir ancaq.

Bayrağın üzərindəki nazlı hilal türk anasının rəmzidir. Oğlunu, qızını Vətən uğrunda qurban verən, başına qara şal salan, yaralısının başına pərvanəyə dolanan, ömrünün sonunadək hər qapı döyüləndə itkin balasının gəldiyini güman edən türk anaları hilaldır. Nazi, xanımılığı övladının şəhidliyi ilə torpağa gömülən, üzündə kədər qırış açan, lakin qürurlu, məğrur türk anasının Odu ki, İSTİQLAL MARŞI deyir:

Çatma, qurban olum, çöhrəni ey nazlı hilal!
Qəhrəman xalqıma bir gül! Nə bu şiddət, bu cəlal?
Sənə olmaz tökülən qanlarımız sonra halal
Haqqıdır, haqqa tapan, millətimin istiqlal!

Türk türk olalı, torpağının bir qarışından belə keçməyən Allah bəndəsidir. Zaman olub ki, nəfsi başını aşanlar türk torpaqlarına göz dikib, onu mənimsəmək istəyib. Bu altı da, üstü də xəzinə olan torpaqlarda öz səltənətini qurmağı arzulayıb. Lakin türk övladı onun arzusunu gözündə qoyub. Torpağına dikilən gözləri oyub, nəfisi nəfəsləri kəsib, onları göz bəbəyi bildiyi dogma torpağından var gücü ilə qovub.

Türk milləti əzəldən azad olmasını, azad yaşamasını hər

Haqqıdır, haqqa tapan millətimin İSTİQLAL!

şeydən üstün tutub. Çünki azad olmaq, baş əyməmək türkün qanında bir coşğudur. Odu ki, İSTİQLAL MARŞI deyir:

Mən əzəldən bəridir hür yaşadım, hür yaşaram.
Hansı çılgın mənə zəncir vuracaqmış? Çaşaram!
Kükremiş sel kimiymən, bəndimi çeynər, aşaram.
Yırtaram dağları, ənginlərə sığmam, daşaram.

Və türkün köksü hər zaman Vətəninin sərhədi olub. Başqaları poladları, zirehləri özünə sərhəd, sipər edəndə, türk əsgəri səf-səf düzülərək sinəsini düşməne sipər edir. Elə buna görə də tökülən qanları torpaq əmdikcə, o, daha sevimli olub sahibinə. Çünki torpaqda atası, babası, qardaşı var.

Bu Vətən sevgisi həm də imandan gəlmiş bir duyğudur. Poladları, zirehləri əridən bir duyğu Odu ki, İSTİQLAL MARŞI deyir:

Qərbin afağını sarmışsa polad zirehli divar,
Mənim iman dolu köksüm kimi sərhəddim var.
Ulusum, qorxma! Necə belə bir imanı boğar,
"Mədəniyyət!" dediyin tək dişi qalmış canavar?

Türk oğlu, türk əsgərinin vuran qılıncından ötkəm onun ata-baba nəsihəti dinləməsi olub. Bu nəsihət, bu tövsiyə qılıncdan iti, silahdan güclüdür hər zaman. Yurd necə qorunmalıdır, bu ata-babadan öyrənilib. Onların yolu ilə gedilib. Onların ənənəsi davam etdirilib. Düşüncədə babaların diktəsi, əldə silah türkün torpaq, yurd sevgisi olub. Odu ki, İS-

TİQLAL MARŞI deyir:

Arqadaş! Yurduma alçaqları uğratma, saqın.
Sipər et sinəni, dursun bu həyasızca axın.
Doğacaqdır sənə vəd etdiyi günlər Haqqın
Kim bilər, bəlkə sabah, bəlkə sabahdan da yaxın.
Bax, budur, türk atanın, türk babanın övladına tapşırığı.
Torpaq bir türk üçün tək yurdunun üzərində yerləşdiyi məkan deyil. Torpaq, altında türk övladının uyuduğu ana qucağıdır. Torpaq analar görüb divanə olmasın deyə şəhid qanını sinəsinə çəkən təsəlli yeridir. Torpaq ananın göz yaşını balanın qanı ilə qovuşduran doğmadır. Türk ağsaqqalı, atası, babası öncə oğlununa torpağı tanıdır, sonra onu qorumağı öyrədir. Odu ki, İSTİQLAL MARŞI deyir:

Basdığın yerləri "torpaq" deyərək keçmə, tanı:
Düşün altındakı minlərcə kəfənsiz yatani.
Sən şəhid oğlusan, incitmə, yazıqdır, atanı:
Vermə, dünyaları alsan da, bu cənnət vatani.
Və yaxud:

Kim bu cənnət vətənin uğrunda olmaz ki fəda?
Şühəda fışqıracaq torpağı sixsan, şühəda!
Canı, cananı, bütün varımı alsın bu Xuda,
Etməsin tək vətənimdən məni dünyada cüda.

Türk əsgəri Vətən, torpaq, yurd, millət üçün tək döyüşmür, onu tək qorumur, həm də İlahi Yaradandan yurdunun, Vətəninə qorunmasını dilək edir. Nəməhrəmin yurdundan

kənar olmasını Allahdan arzulayır. Və o zaman başının dik olacağını zənn edir ki, o zaman yurdunu qoruya biləcək.

Türk hər zaman öz nəşini torpaq üzərində görür. Çünki Vətən üçün doğulduğunu dərk edir. O, cənnət Vətən üçün ölümə hazır olduğunu ana südü ilə birgə əxz edib. Odu ki, İSTİQLAL MARŞI deyir:

Ruhumun səndən, İlahi, budur ancaq diləyi:
Dəyməsin məbədimin köksünə nəməhrəm əli.
Bu azanlar ki, şəhadətləri dinin təməli,
Əbədi yurdumun üstündə mənim inləməli.
O zaman vəcd ilə min səcdə edər varsa daşım,
Hər cərihamdan, İlahi, quruyub qanlı yaşıım,
Fışqırır ruhi mücərrəd kimi yerdən nəşim;
O zaman yüksələrək ərşə dəyər bəlkə başım.

Türkün namusu, qeyrəti, isməti, arı bayrağının dalğasındadır. Bayrağının ən uca zirvədə dalğalanması üçün, bu dalğaların Vətənə hüsur, səadət, xoşbəxtlik, əmin-amanlıq, azadlıq yayması üçün türk milləti canını hər zaman verməyə hazırdır. Türk üçün "ya olum, ya ölüm"dən başqa heç nə yoxdur.

Türk əsgəri türk bayrağını elə bir zirvəyə qaldırıb ki, o bayraq Türkiyənin hər tərəfindən görünür. Gözlər bayrağa dikiləndə qırmızı insanlara şəhid övladını andırır. Şəhid qanına boyanan bu bayraq elə buna görə şəhid ucalığında, şəhid zirvəsindədir.

İstiqlaliyyət müharibəsinin öndəri Mustafa Kamal Atatürkün böyük sərkərdəliyi ilə zirvələri fəth edən bayraq dalğalandıqca qürur yayır Türkiyəyə. Bir zamanlar dünyanı fəth etmək gücünü göstərən Böyük Türkiyənin tarixindən, dünənindən, bu gündən söhbət açır.

Çatdığı zirvədək keçdiyi həyat yolundan danışır türk bayrağı. Əsgərinin hünəri, qeyrəti, namusu, əzmi ilə bu zirvəyə qalxdığını diktə edir. Eşidir onu hər kəs: yaşlılar məsudluqdan sevinc göz yaş axıdır, gənclər bu bayrağın hilalında öz rəsmini görüb türk əsgərinin davamçısı olduğunu dərk edir.

O dalğalardan Mustafa Kamal Atatürkün səsi bütün Türkiyəyə yayılır. O, deyir ki, ey türk milləti, qoy İstiqlal marşın heç susmasın.

Dalğalan sən də şəfəqlər kimi ey şanlı hilal!
Olsun artıq tökülən qanlarımızın hamısı halal.
Əbədiyyən sənə yox, xalqıma yox bil ki, zaval:
Haqqıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyyət;
Haqqıdır, Haqqa tapan, millətimin istiqlal!

104 ildir, səslənir İstiqlal marşı. Neçə belə yüzilliklər sonra da, qoy, səslənsin İstiqlal marşınız, əziz, doğma Türkiyəmiz. Biz həmişə sizinləyik: sevincinizdə də, kədərinizdə də. Sevinciniz bol, kədəriniz yox olsun!

Mətanət Məmmədova

1995-ci ilin mart hadisələrindən 30 il ötsə də həmin hadisələri törədənlerin cinayətkar əməlləri unudulmayıb. O dövrdə hakimiyyət hərisi olan bir qrup xəyanətkar insan öz ətrafına topladığı qeyri-qanuni silahlı birləşmələr vasitəsilə müstəqilliyimizə qəsd etməyə cəhd göstərmişdi. Ölkədə yaradılmış ciddi nizam-intizama tabe olmaq istəməyən dağıdıcı qüvvələr Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə getdikcə artan nüfuzundan təşvişə düşərək xarici himayədarlarının təhriki ilə dövlət çevrilişinə cəhd etmişdilər.

Müasir və müstəqil Azərbaycanın banisi, yaradıcısı, qurucusu, dahi və müdrik Şəxsiyyət, dünya şöhrətli siyasətçi, xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin müstəqil Azərbaycan dövlətinin yaradılması, qorunması, təməllərinin möhkəmləndirilməsi, inkişafı, tərəqqisi, qüdrətli ölkəyə çevrilməsi uğrunda fədakarlığı nəticəsində müstəqil və güclü Azərbaycanın əsası qoyuldu. Doğma xalqının böyük təəssübkeşi olan Ulu Öndər Heydər Əliyev mürəkkəb tarixi şəraitlərdə ölkəmizin bütün sahələrində geniş islahatlar proqramı həyata keçirməklə, gələcək Azərbaycanın ictimai-siyasi, mədəni həyatında uğurları ilə əbədləşdi və xalqın düşüncə tərzində, oyanışında müstəsna rol oynayan Siyasi Liderə çevrildi. Azərbaycanda müstəqil dövlətçilik ənənələrinin formalaşdırılmasında fədakar xidmətləri ilə Ulu Öndər Azərbaycanı hər bir vətəndaşının təhlükəsizliyini qoruya biləcək qədər qüdrətli dövlətə çevirdi. Onun dövlətçilik fəaliyyəti müstəqilliyin möhkəmləndirilməsinə böyük töhfələr vermiş oldu. Azərbaycan müstəqillik əldə etdikdən sonra mövcud vəziyyət ölkəmizi parçalanmaq, hətta xəritədən silinmək təhlükəsi ilə üz-üzə qoymuşdur. Müstəqilliyimizin ilk illərində hakimiyyətdə olan və bir-birini əvəz edən sərişsiz siyasi qüvvələr respublikadakı vəziyyəti daha da ağırlaşdıraraq təhlükəli böhran vəziyyətinə çatdırmışdılar. Xalqı uçuruma sürükləyən məqamlar istər ölkə daxilində, istərsə də xaricində onun sütunlarını zəiflətməyə başlamışdı. Belə bir zamanda, xalqın təkidli və istəyi ilə hakimiyyətə qayıdışı ilə Dahi Öndər Heydər Əliyev Ona etimad göstərənlərin ümidini tez bir zamanda doğrultdu.

"MİLLİ MƏNAFE, DÖVLƏT MƏNAFEYİ HƏR ŞEYDƏN ÜSTÜN OLMALIDIR"

Dahi Şəxsiyyətin siyasi kursu nəticəsində, Azərbaycan özünün müstəqilliyinin sütunlarını möhkəmlətdi, onun dünyaya inteqrasiya olunmasına töhfələrini verdi. Ulu Öndər Heydər Əliyev milli dövlətçiliyin konsepsiyasını yaratdı. Mürəkkəb siyasi şəraitdə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin böyük potensialı Azərbaycanın müstəqilliyinin qarantına çevrildi. Yeni dövrün tələblərinə uyğun tərzdə islahatların həyata keçirilməsi ölkəmizdə yeni iqtisadi mühit, azad bazar iqtisadiyyatı formalaşdı. Sonrakı dövrlərdə Azərbaycan vətəndaşlarının sosial durumunun yaxşılaşdırılması ilə bərabər, dövlət quruculuğu siyasətinin ardıcıl surətdə həyata keçirilməsi, Azərbaycan dövlətinin beynəlxalq nüfuzunun artırılması istiqamətində addımlar atıldı. "Əsrin müqaviləsi" imzalandı və milli neft strategiyasının əsası qoyuldu. Bütün həyatını Azərbaycanın və xalqın taleyi ilə bağlayan Ulu Öndər Heydər Əliyev müstəqil dövlətimizin tarixini yaradıb. "Biz müstəqil Azərbaycan dövləti yaradıırıq və onu ələ yaratmalıyıq ki, daim yaşasın, heç bir qüvvə onu heç vaxt heç yana əyə bilməsin, heç bir dövlət gəlib bizim, Azərbaycan xalqının milli azadlığını, müstəqilliyini əlindən ala bilməsin. Bunun üçün də hər kəs bu müstəqilliyi qorumaqdan ötrü sadıq olmalı və öz şəxsi mənafeyini milli mənafeədən aşağı tutmalıdır. Milli mənafe, dövlət mənafeyi hər şeydən üstün olmalıdır", - deyər Ulu Öndər qeyd edirdi.

Azərbaycan tarixində dövlət müstəqilliyinin qorunub saxlanması uğrunda mübarizə dövrü

1995-ci ilin mart hadisələri tarixi yaddaşı-

1995-ci ilin 13-17 mart hadisələri

mızda iz salıb. Dövlət çevrilişinə silahlı cəhdlərin göstərilməsi müstəqil dövlətçiliyimizə qarşı yönəldilmişdir. Hakimiyyətə gəlmək və Azərbaycanı parçalamaq niyyətində olan xəyanətkarların planlarını həyata keçirmək artıq həmin zamanda mümkün deyildi. Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə getdikcə artan nüfuzundan, inkişafından təşvişə düşənlər istənilən qüvvə ilə birləşib, ölkəmizə zərbə vurmaq istəyirdilər. Azərbaycanı parçalanma və məhv olma təhlükəsindən xilas edən Ulu Öndər Heydər Əliyevin xalqın iradəsi ilə, demokratik və qanuni yolla hakimiyyətə qayıdışı ölkəmizi sevməyən qüvvələri narahat edirdi. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin müdrik daxili və xarici siyasəti nəticəsində siyasi hakimiyyət böhranı, anarxiya və özbaşınalığa son qoyuldu. Azərbaycanda yeni tarixi mərhələ - dövlət müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsi dövrü başlandı. Ulu Öndərimiz Heydər Əliyev dünyanın bir çox aparıcı dövlətlərinin rəhbərləri, nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlar və işgüzar dairələrlə yüksək səviyyəli rəsmi görüşlər keçirərək, Azərbaycan həqiqətlərini, dövlətimizin mövqeyini dünyaya çatdırırdı. Məlumdur ki, AXC-Müsavat dövründə respublika iqtisadiyyatı tamamilə dağıdılmış, xalqın rifah halı aşağı düşmüşdü. Şimalda "Sadval" separatizmi, cənubda Talış-Muğan Respublikası xülyası, qərbdə erməni işğalı, ölkəmizdə çətin ictimai-siyasi böhrana yol açmışdı. 1993-1995-ci illər müasir Azərbaycanın tarixinə dövlət müstəqilliyinin qorunub saxlanması uğrunda mübarizə dövrü kimi yazılmışdır.

AZƏRBAYCAN DÖVLƏTÇİLİYİ SINAQDAN ÇIXDI

Azərbaycan öz müstəqilliyini elan etdikdən sonra dövlətçiliyimizə çox qəsdlər oldu. Ulu Öndər Heydər Əliyevin qətiyyəti nəticəsində bunların qarşısı alındı. 1995-ci ilin martında baş verən hadisələr Azərbaycan dövlətçiliyinin qüvvətlənməsini istəməyənlərin əməli idi. 1995-ci il martın 16-dan 17-nə keçən gecə paytaxtın 8-ci kilometr qəsəbəsinə "OMON"-çuların qarargahı yaxınlığında atışma başlandı. Ermənistan silahlı qüvvələri torpaqlarımızı işğal etdiyi bir vaxtda, Azərbaycan paytaxtında bir qrup vəzifə hərisi hakimiyyəti ələ keçirmək üçün dövlətçiliyimizə qəsd edirdi. Onların hakimiyyət hərisliyi nəticəsində, qardaş qanı töküldü. Cavadov qardaşlarının hakimiyyəti qeyri - konstitusion yolla ələ keçirmək cəhdləri 22 hərbi, 7 mülki şəxs, 1 polis və 8 XTPD əməkdaşının ölümünə səbəb oldu. Hadisə nəticəsində, 105 nəfər yaralandı. XTPD rəhbəri Rövşən Cavadov isə aldığı güllə yarasından DİN-in hospitalında vəfat etdi. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin Azərbaycan 17 mart 1995-ci il dövlətçiliyinin qorunub saxlanması məsələlərinə həsr olunmuş müşavirədə çıxışında həmin hadisələrə aydın gətirərək belə deyirdi: "Bizim iki gün ərzində məsələni sülh yolu ilə yatırımaq və onun qarşısını almaq üçün gördüyümüz tədbirlər nəticə vermədi. Martın 13-dən 14-nə keçən gecə həmin silahlı dəstə öz niyyətini yerinə yetirmək üçün - yeni Tovuz, Gəncə bölgələrini zəbt etmək üçün Tovuzda olan hərbi hissəyə

hücum etdi, döyüş başlandı və bu döyüş nəticəsində o banda darmadağın oldu, Orada olan itkilər və bizim çətinliklərimiz sizə məlumdur. Bu gün artıq sizə deyə bilərəm ki, həmin bu bandanın üzvləri - orada deyirdilər ki, XTPD-nin cəmi 60 nəfər üzvü var, lakin onlar kənardan da adamlar cəlb edib silahlandırmışdılar - 160 nəfər həbs olunmuşdur. Görürsünüz, bir qrup, bir neçə adam - ola bilər 10-15, 20-25 adam cinayət edərək nə qədər adamı dartıb bu cinayətə gətirib çıxarmışdır. Qeyd etdiyim kimi, biz bunun qarşısını aldığımız. Ancaq bütün bu işlərə rəhbərlik edən Rövşən Cavadov öz niyyətlərindən əl çəkmədi. O, Qazaxa getmişdi ki, guya bu işlərin həll olunmasına kömək etsin. Kömək etmədi. Əksinə, orada aranı daha da qızıqırdı. Ondan sonra gəlib burada, 8-ci kilometr qəsəbəsində XTPD-nin bazasında bu dəstəni qızıqırdı, silahlandırılıb dövlət çevrilişi etməyə hazırladı".

"XALQ HƏMRƏYDİR, DÖVLƏTÇİLİYİ QORUMAQ ƏZMİNDƏDİR VƏ PREZİDENTİ MÜDAFİƏ EDİR"

Belə ağır zamanda Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyev vətəndaş qarşıdurmasına səbəb ola biləcək hadisənin qarşısını aldı və ölkədə davam edən hakimiyyət böhranına, anarxiya və özbaşınalığa son qoydu. Həmin hadisələr, bir daha göstərdi ki, Azərbaycan xalqı və onun ordusu ölkə daxilində qarşıdurma yaratmaq istəyənləri dəstəkləmir və onları müdafiə etmir. Tərədilən dövlət cinayətləri Azərbaycana müəyyən zərblər vursa da, qan tökülsə də, müstəqil Azərbaycan

can dövlətçiliyini bir daha sınaqdan çıxardı. Onun möhkəm, qüdrətli olduğunu göstərdi, qanunsuz zor işlətməyin mənasızlığını sübut etdi. Xatırladaq ki, Ulu Öndər hadisələrin gedişatına əsasən, qarşıdakı təhlükəni, respublikamızda yenə də dövlət çevrilişi cəhdi baş verə biləcəyini hiss edərək martın 15-də televiziya ilə xalqa müraciət etdi. Müraciətin əsas məqsədi Rövşən Cavadova, onun dəstəsinə və respublikamızın içindən, xaricindən ona havadarlıq edən, onu istiqamətləndirən, ona güc verən, bu işlərə sövq etdirən qüvvələrə Azərbaycanı dağıtmaq, qan tökməyin qarşısını alınması idi. "Azərbaycanın dövlətçiliyini qorumaq lazımdır. Azərbaycan xalqı artıq öz dövlətçiliyini qiymətləndirməlidir, bunu anlamalıdır və bunun nə qədər böyük sərvət olduğunu bilməlidir və hər bir vətəndaş bu sərvətin qorunmasına öz payını verməli, öz xidmətini göstərməlidir. Deyə bilərəm ki, bizə, mənə gələn teleqramlardan, məktublardan, telefon zənglərindən və bu iki günün içərisində ictimaiyyətimizdə gedən proseslərdən məlum olur ki, mənim bu müraciətim xalq tərəfindən böyük rəğbətlə və hörmətlə qarşılanıbdır. Bu günlər respublikanın şəhərlərində, rayonlarında, əmək kollektivlərində keçirilən yığıncaqlar, mitinqlər, gedən danışıqlar, müsahibələr, yazılar - hamısı onu göstərir ki, xalq həmrəydir, dövlətçiliyi qorumaq əzmindədir və Prezidenti müdafiə edir. Siz mənim mövqeyimi bilirsiniz: Azərbaycanın müstəqilliyi, dövlətçiliyi, ərazi bütövlüyü, sərhədlərin toxunulmazlığı, xalqımızın rifah halı - budur mənim mövqeyim. Azərbaycanın bu bəla vəziyyətindən çıxarılması, respublikamızın demokratiya yolu ilə gəlməsi, demokratik islahatların aparılması, demokratik seçkilərin keçirilməsi, demokratik konstitusiyanın qəbul olunması - budur mənim mövqeyim. Mən bu mövqeyimlə yaşayıram, bundan sonra da bu mövqə ilə fəaliyyət göstərəcəyəm. Bütün dünyaya bəyan edirəm ki, heç bir qüvvə məni xalq tərəfindən seçilmiş qanuni Azərbaycan Prezidenti kimi öz mövqeyimdən çəkəndirə bilməz. Bu günlərdə gedən proseslər bunu bir daha sübut etdi", - deyər Ulu Öndər bildirmişdir. Ulu Öndər Heydər Əliyevin dövlət çevrilişlərinin qarşısını qətiyyətlə alması Azərbaycan xalqının sabaha, gələcəyə ümidini daha da artırırdı. Bu gün Ulu Öndər Heydər Əliyev siyasətinin Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Cənab İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilməsinin nəticəsində Azərbaycan bütün sahələrdə yeni nailiyyətlərlə müşahidə olunan sürətli inkişaf mərhələsinə qədəm qoyub. Müasir yanaşmalar və milli iqtisadi prioritetlər əsasında müəmməl islahatlar konsepsiyasının reallaşdırılması nəticəsində Azərbaycan son illərdə yüksək inkişaf templərinə görə dünyanın lider dövlətləri sırasındadır. Məhz bu inkişaf, güclü iradə, müdrik siyasətin nəticəsidir ki, Azərbaycan bölgədə yeni realiaqlar müəllifidir.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

"Bakcell" "Müasir Marketingin Əsasları Azərbaycan Nəşri"ne qoşulub

Innovasiya və sürət lideri "Bakcell", dünya şöhrətli marketing nəzəriyyəçisi Filip Kotlerin 100 ölkəni əhatə edən Müasir Marketingin Əsasları (Essentials of Modern Marketing) global təşəbbüsünə qatılıb. Qısa zamanda dünya və Azərbaycan oxucularına təqdim olunacaq kitabda ölkənin aparıcı şirkətlərinin uğur hekayələri yer alacaq. "Kotler Impact" tərəfindən idarə olunan global layihədə təqdim olunan kitab silsiləsi hər bir ölkəyə özəl yanaşma ilə hazırlanaraq yerli bizneslərin uğurlarını global marketing prinsipləri ilə birləşdirir. Layihə çərçivəsində artıq 25-dən çox ölkənin, o cümlədən Avropa ölkələri, Braziliya, Hindistan, Pakistan, Türkiyəyə s. bazarları haqqında nəşr edilən kitablar oxucuların böyük marağına səbəb olub. Azərbaycan nəşri ölkəmizin biznes mühitini beynəlxalq səviyyədə tanıtmağa, o cümlədən yerli marketing mütəxəssislərinə global təcrübədən yararlanmaq imkan verəcək. "Bakcell" bu layihəyə dəstək verməklə Azərbaycanın və regionun innovativ marketing yanaşmalarının inkişafına töhfə verməyi hədəfləyir.

Filip Kotler haqqında

Müasir marketingin atası və 80-dən çox kitabın müəllifi olan Filip Kotler, marketing sahəsində inqilabi nəzəriyyələr yaradaraq, dünya miqyasında biznesin inkişafına təsir göstərmişdir. O, marketingi psixologiya və iqtisadiyyatla birləşdirərək, müasir marketingin elmi əsaslarını formalaşdırıb. Ən məşhur əsərlərindən biri olan "Marketing Management" kitabı dünya universitetlərində marketing dərslərinin əsas qaynağı kimi istifadə olunur. Onun nəzəriyyələri şirkətlərin müştəri yönümlü strategiyalar qurmasına və global bazarlarda rəqəbat üstünlüyü əldə etməsinə imkan yaradır.

“ABŞ NATO-dan çıxsa Avropa təhlükəsizliyinin təminatçısı kimi çıxış edəcək birini tapmaq olduqca çətin olacaq. Fransa və İngiltərə Avropanın lideri olmaq həvəsindədirlər, lakin “qoca qita”da güc və siyasi nüfuza malik deyillər. Almanyanın isə nə istəyi, nə də gücü var”. Çinin “Guancha” nəşrinin yazdığı məqalədə belə qeyd olunur.

NATO-nun dağılacağı ilə bağlı ilk anons bu yaxınlarda Brüsseldə keçirilən İttifaq ölkələrinin sammitində verildi. ABŞ prezidenti Donald Trampın ABŞ-ın NATO-dan çıxacağına birbaşa demədiyini vurğulamaq yerinə düşər. Lakin Pentaqonun yeni rəhbəri Pete Heqsetin Avropa aliyansındaki həmkarlarına dedikləri onların başlarına tökülən buzlu sudan daha canlandırıcı idi. Əs-

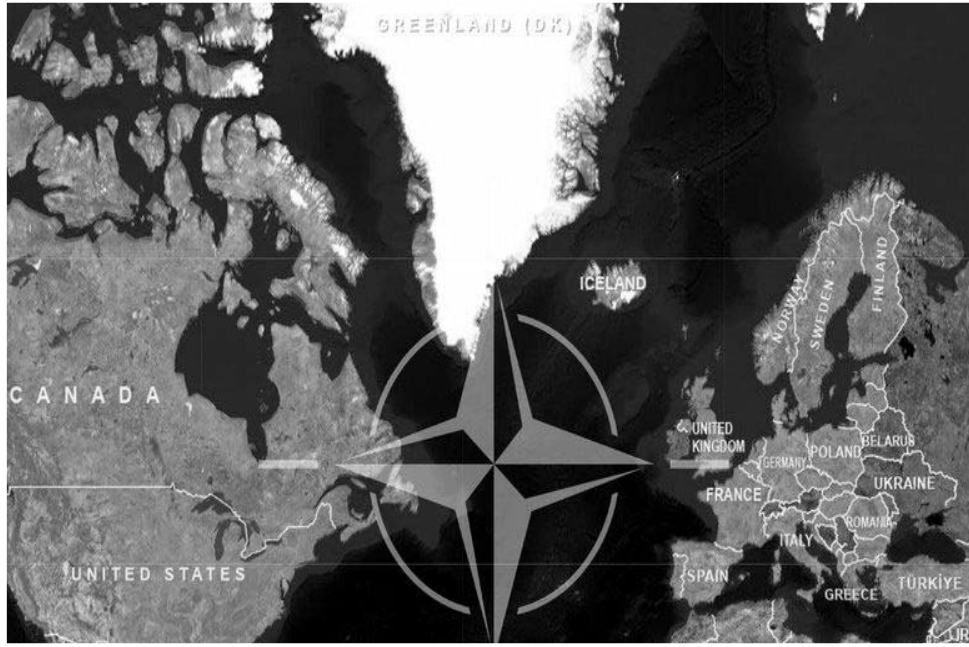

ABŞ NATO-dan çıxsa, nə baş verər?

yükünü azaltmaq olub, Avropadan tamamilə çəkilmək deyil. ABŞ üçün Avropa təhlükəsizliyinin strateji əhəmiyyəti getdikcə azalır, lakin Çin inkişaf etdikcə NATO bütün Avrasiya qitəsinin Avro-Atlantik təhlükəsizlik strukturunun bir hissəsi olmasını təmin etməyə çalışır. Rusiyanı təhdid kimi görməyə verdiş etmiş Avropa hər vaxtlə ABŞ-ı saxlamağa çalışır. Birləşmiş Ştatlar NATO-nun şərqə doğru genişlənməsində

insar etdi və nəticədə Ukrayna münaqişəsi ilə nəticələndi. Vaşinqtonun rəhbərliyi altında Avropa Rusiyaya qarşı sanksiyaları sərtləşdirdi və Avropa ilə Rusiya arasında münasibətlər pozulma nöqtəsinə çatanda ABŞ sakitcə həm Avropanı, həm də Ukraynanı satdı.

Nə qədər ki, Vaşinqton “Amerika dünyası”nı qorumaq istəyir, Avropa onun üçün sadəcə bir alət

linde bunun ABŞ-ın təşkilatdan çıxmasından heç bir fərqi yoxdur.

NATO əvvəlcə eqoistlərin toplantısı idi. Əvvəldən NATO-nun iki təməl daşı var idi: Maddə 5 - “biri hamı üçün və hamısı biri üçün” - və ABŞ-ın Avropadakı hərbi mövcudluğu, xüsusən də nüvə çetiri avropalıları arxayın salmışdı. “Soyuq Müharibə” dövründə NATO Avropanın müdafiəsinə diqqət yetirirdi və Xartianın 5-ci maddəsi nə Koreya müharibəsi, nə də Vyetnam müharibəsi zamanı tətbiq edilməmişdir. “Soyuq Müharibə” bitdikdən sonra NATO 1999-cu ildə Kosovo müharibəsinə qədər bir müddət gözəndi və bu, ittifaq üçün dönüş nöqtəsi oldu. Şimali Atlantika Alyansı BMT Təhlükəsizlik Şurasının sanksiyası olmadan hücum əməliyyatına başlayıb. 2014-cü ildən etibarən Stoltenberq dövründə NATO Asiya-Sakit Okean regionunda müdafiə strategiyasından hücum strategiyasına keçid prosesini davam etdirir.

Bununla belə, ABŞ üçün təşkilat yalnız simvolik rol oynayır. Ən yüksək sayı 100.000 nəfər olan ABŞ ordusu ilə müqayisədə NATO qüvvələrinin sayı və rolu həmişə Avropa ölkələrinin imkanları ilə məhdudlaşıb. Məsələn, Cənubi Çin dənizi və Tayvan boğazında keçirilən “navigasiya azadlığı” əməliyyatları zamanı Böyük Britaniyanın göndərdiyi “Queen Elizabeth” təyyarədaşıyan gəmisi istisna olmaqla, digər NATO ölkələri cəmi bir freqat göndərib. Bu, yalnız dövlətlərə mənəvi dəstəyin nümayişidir.

İctimai yaxşılıq bayrağı altında NATO həmişə yalnız öz eqoist maraqlarını güdür. Və o zaman “ictimai rifah” SSRİ-yə qarşı çıxmaqdan ibarət idi. Xarici torpaqlarda müharibə aparmaq həmişə ABŞ-ın eqoist maraqlarına uyğun olub. Hədəf Sovet İttifaqı olduğu üçün Almaniya ideal döyüş meydanına

çevrildi, eyni zamanda Almanyanın taleyi əhəmiyyətsiz oldu, məqsəd SSRİ-ni dağıtmaq idi. Piet Heqset açıq şəkildə bildirib ki, Avropa öz təhlükəsizliyi üçün daha çox məsuliyyət daşımalıdır, Avropanın təhlükəsizliyi isə artıq Vaşinqton üçün prioritet deyil. Amerika kontingentinin Avropada mövcudluğu əbədi olmayacaq. Avropa üçün bu, göydən gələn bir bolt kimidir, lakin ABŞ üçün bu, kəmiyyət dəyişikliklərinin yaratdığı keyfiyyət

dəyişiklikləri üçün sadəcə dönüş nöqtəsidir. Axı kəmiyyət dəyişiklikləri artıq çoxdan başlayıb.

Birləşmiş Ştatlar Avropa müttəfiqlərini ABŞ-ın köməyi ilə NATO vasitəsilə avtostopla getməkdə, öz müdafiəsi üçün məsuliyyəti öz üzərinə götürməkdən imtina etməkdə və birtərəfli qaydada Amerikaya güvənməkdə ittiham edir. Bu cür ittihamların uzun bir tarixi var, lakin onların məqsədi həmişə ABŞ-ın

olacaq. Bu, Amerikanın deyil, Avropanın problemi. Avropa ölkələrinin beyinləri yuyulub sadələşməsinə “əgər onlar masa arxasında oturlarsa, deməli, menyuda deyillər” fikrini qəbul edəblər. Çinin yüksəlişi fonunda ABŞ-ın strateji diqqətinin Avropadan Asiya-Sakit okean regionuna keçməsi Avropanın maraqlarına uyğun deyil.

NATO-nun yeni lideri kim olacaq?

Əgər ABŞ NATO-dan kənarda əsas müttəfiq kateqoriyasına keçərsə, Avropa təhlükəsizliyinin təminatçısı kimi çıxış edəcək birini tapmaq son dərəcə çətin olacaq. Fransa və İngiltərə həvəsli görünürlər, lakin Avropada güc və siyasi nüfuzə malik deyillər. Almanıyanın nə istəyi var, nə də gücü. Polşa? Bu daha çox gülümlədir. Hətta ABŞ-ın nüvə çetiri belə etibarlı deyil. Nə üçün Amerika Avropanı nüvə çetiri ilə təmin etməklə öz nüvə məhvini riskə atmalıdır? Axı Avropada nüvə çetirini təmin edə biləcək yeganə ölkə ABŞ-ı bir neçə dəfə yer üzündən silmək üçün kifayət qədər nüvə silahına malik Rusiyadır.

Avropa tədricən Amerikanın müstəmləkəsinə çevrilib - siyasi, iqtisadi və hərbi baxımdan Vaşinqtona tabe olub, mədəni və ideoloji beyinlərin yuyulmasına məruz qalıb. NATO-nun gücü əsasən ABŞ ordusundan gəlir və alyans kral-vassal prinsipi əsasında təşkil olunub. Avropanın müdafiə xərclərinin artırılması ilə bağlı məsuliyyəti öz üzərinə götürmək istəməməsi ilə bağlı tənqidlər yer-siz deyil.

Avropa ordusunun formalaşdırılması mümkündürmü?

NATO-nun ərazisi nə qədər böyük olarsa, yükü də bir o qədər ağır olar. Ukraynadakı münaqişədən sonra Finlandiya və İsveç alyansa qoşuldular - onları kim qoruyacaq? 2028-ci ildən sonra da uzana biləcək Tramp dövründə Avropa ABŞ-ın vazkeçilməz müttəfiqi deyil, sadəcə bir parazitdir. Avropanın dərhal uzunmüddətli narahatlığı ABŞ-a güvənmədən öz təhlükəsizliyini təmin etmək üçün öz qüvvələrini yaratmaq olmalıdır. Dəyərlər və sərt söhbətlər silah kimi istifadə edilə bilməz: Avropada çatışmayan şey sərt gücdür.

Zaman-zaman "Avropa ordusu"nun yaradılması çağırışları səslənirdi, amma son-da onların hamısı heç nə ilə bitdi. İndi Avropa yenidən 20-45 min nəfərlik səhra ordusu-nun yaradılmasını tələb edir. Amma birincisi, Almaniya, Fransa və Böyük Britaniya çətin ki, bir yerə kifayət qədər qüvvə cəmləsin. İkincisi, ordu yaratmaqda məqsəd nədir: ekspedisiya üçün, yoxsa Rusiyadan müdafiə üçün? NATO anti-Rusiya müdafiə hərbi strategiyası həyata keçirsə belə, təşkilat daxilində siyasi fikir ayrılıqları aradan qalxmıyacaq. Avropa daxilində hərbişəndirmə, hərbi-sənaye kompleksinin gücləndirilməsi, müdafiə xərclərinin artırılması, vahid ordunun yaradılmasının zəruriliyi məsələlərində hələ də konsensusa gələ bilmirəm. İfrat sağçıları və avroskeptiklər NATO və Aİ kimi strukturlara kökündən qarşıdirlər. Onlar hələ Avropa siyasətində əsas istiqamətə çevrilməyiblər, lakin bir vaxtlar Trampın prezident olmaq ehtimalının az olduğu düşünülürdü.

Uzunmüddətli problem müstəqil Avropa hərbi sənayesinin yaradılmasıdır. Tanklar, artilleriya, yüngül silahlar və sualtı qayıqlardan əlavə, demək olar ki, bütün Avropanın qabaqcıl hərbi texnologiyası Amerika təchizatını tələb edir. Əgər NATO ABŞ-dan ayrılmaq istəyirsə, bu baxımdan müstəqil olmalıdır. Bununla belə, ABŞ-ın NATO-dakı liderliyindən əl çəkdiyini düşünmək olmaz. Dövlətlər ziddiyyətlərə əhəmiyyət vermir, onlar öz tortlarını alıb yemək istəyirlər. Hamısı hegemon olmaq naminə.

Tramp yenə Rusiyanı hədələyir

Avropa üçün ən pis variant Trampın münaqişəyə son qoymaq ideyasından imtina etmək qərarı olardı. Bu, avropalılar arasında xaosa səbəb ola bilər. "Advance" nəşri ya-

zır, qarşıdurmanın intensivliyi o qədər güclüdür ki, Avropa və Rusiya açıq müharibəyə girə bilər. Hər kəsə aydın idi ki, Ukrayna silahlı münaqişəsinin (potensial) sonu tələtimsüz olmayacaq, lakin görünür, intensivlik ilk növbədə Donald Trampın sayəsində bütün gözləntiləri üstələyəcək. Bəziləri üçün bu, başqa bir şok, digərləri üçün isə "böyük dönüş" idi, lakin bu və ya digər şəkildə Tramp gözlənilməzliyini bir daha nümayiş etdirdi. Baxmayaraq ki, baş verənlərə daha yaxından baxsanız, xəbərlər əslində o qədər də vacib deyil. Ya da bu gün xəbərlərin tez və davamlı gəldiyi zaman heç bir əhəmiyyəti yoxdur. Təbii ki, mən Rusiyaya təzyiqləri xeyli artırmağı planlaşdırdığını deyən Trampın bəyanatından danışiram.

O, Ukrayna ilə hərbi yardımı və kəşfiyyat məlumatlarının mübadiləsini kəsdikdən bir neçə gün sonra Rusiyaya qarşı daha sərt sanksiyalar, eləcə də tariflər ehtimalını gündəmə gətirib və hər iki ölkəni sülh danışıqları üçün mümkün qədər tez oturmağa çağırıb. O, "Truth" sosial şəbəkəsində "Atəşkəs, yekun sülh nizamlaşdırılmasına qədər Rusiyaya qarşı irimiqyaslı bankçılıq və digər sanksiyalar və rüsumları ciddi şəkildə nəzərdən keçirirəm". Tramp hər iki tərəfi, Rusiya və Ukraynanı "çox gec olmadan" dərhal danışıqlara başlamağa çağırıb.

Yada salmaq yerinə düşər ki, bu sözlər Rusiya qüvvələrinin Kursk vilayətində minlərlə ukraynalı əsgəri demək olar ki, tamamilə mühasirəyə alması və əsas Ukrayna qrupunu onun təchizat yollarından kəsdiyi bir vaxta təsadüf edir. Finlandiyanın Black Bird Group təşkilatının analitiki Pasi Paroinen Reuters agentliyinə deyib: "Kursk vilayətində Ukrayna üçün vəziyyət çox çətinləşib. Lakin nə Rusiya, nə də Ukrayna Rusiyanın irəliləyişini rəsmən təsdiqləməyib.

ABŞ-ın Moskvaya doğru diplomatik yolla ondan geri çəkilməsindən sonra Qərbin davamlı yardımını təmin etməyə çalışan Vladimir Zelenski yeni hücumlara hava və dəniz də daxil olmaqla, atəşkəs çağırışı ilə cavab verib. "Əsl sülhə doğru ilk addım münaqişənin yeganə günahkarı olan Rusiyanı zərbələri dayandırmağa məcbur etməkdir", - Zelenski vurğulayıb. Trampın gərgin münasibətinə baxmayaraq, Vladimir Zelenski gələn həftəyə planlaşdırılan Ukrayna və Amerika nümayəndə heyətləri arasında keçiriləcək görüşdən əvvəl vəliəhd şahzadə Məhəmməd bin Salmanla görüşmək üçün gələn bazar ertəsi Səudiyyə Ərəbistanına gedib. Donald Trampın xüsusi nümayəndəsi Stiv Vitkoff isə artıq Rusiya tərəfi ilə danışıqlar aparıb. Vitkoff ABŞ-a uyğun olacaq mədən mü-

qaviləsi ilə əlaqəli çərçivə sülh sazişi layihəsini təqdim edib. Hazırda Rusiya Ukrayna ərazisinin təxminən beşdə birinə nəzarət edir və onun qoşunları Donbasın şərq bölgəsində daim irəliləyir.

Qayıdaq Donald Trampın bəyanatına

Bu, şübhəsiz ki, Kiyev üçün xoş ümid işığıdır, çünki Ukrayna indiyədək yalnız pis xəbərlər, yəni silah təchizatının kəsilməsi, kəşfiyyat məlumatlarını bölüşməkdən imtina və s. alıb. 48 saat ərzində Avropa mediasında Tramp əleyhinə verilən bəyanatlar bomba effekti yaradıb. Trampın hər "antiKiyev" bəyanatından sonra media onu qınamağa tələsib və sonda hər şey Donald Trampın bir vaxtlar 40 il KQB agentliyi olması iddiaları ilə kulminasiyaya çatıb!

Gülməli səslənir, amma əslində vəziyyət çox mürəkkəbdir. Donald Tramp hər iki tərəfə o qədər irəli getməsinə icazə verə bilməz ki, onlar artıq Trampı məqbul vasitəçi hesab etmirlər. Təbii ki, uzağa gedə bilər, amma özü də başa düşür ki, müəyyən sərhədlər var. Əgər o, onları pozarsa, onun hərəkətlərinə cavab olaraq rəqibləri - əvvəlcə sətirlər arasında, sonra isə getdikcə daha açıq şəkildə Tramp barədə "götürülməlidir" deyə qışqırmağa başlayacaqlar. Nəzərə alsaq ki, o, artıq iki sui-qəsd cəhdindən sağ çıxıb və bir halda onu bir neçə millimetr xilas edib, belə "istilik" həqiqətən də partlayışa səbəb ola bilər. Belə bir vəziyyətdə Trampın kəskin qarşıdurmada olan tərəflər arasında tarazlıq saxlamaqdan başqa yolu qalmır. Təbii ki, o, hər bir tərəfin nə istədiyini çox gözəl anlayır və görür ki, onlar vəziyyəti mahiyyətə ölüm-dirim mübarizəsinə aparın həddə çatdırıblar. Bu baxımdan, Rusiya üçün təhlükə əslində müdrik bir addımdır, çünki bu, Trampa "növbəti raund" üçün ən azı bir az da nəfəs almaq imkanı verəcək. Bir həftə əvvəl Oval kabinetdə baş verən dava-dalaşın transatlantik dünyaya elə şok dalğaları göndərdiyinə bir anlıq şübhə yoxdur ki, panika bu günə kimi səngiməyib.

Əgər Donald Tramp indi dayanıqlı sülh üçün hər iki tərəfə təzyiq göstərməyə hazır olduğunu göstərə bilsə, bu, yalnız onun xeyrinə olar. Belə bir fikir var ki, onun sözləri Rusiyanın getdikcə daha güclü hücumlarına reaksiyadır və bu yolla onları "yumşaltmağa" çalışır. Əlbəttə, asan deyil. Rusiya görür ki, Qərbin birliyi dağılır və bizim heç vaxt görmədiyimiz bir həddə çata bilər. Yəni ən azı 1945-ci ildə "müharibədən sonrakı ni-

zam"ın formalaşmasından sonraya.

Kremldə təbii ki, müxtəlif variantları müzakirə edirlər. Ukraynaya maksimum hərbi təzyiqin vaxtı çatıbmı? Yoxsa, Moskva sürəti azaltmalı və gələcək inkişafı gözləməlidir? Təbii ki, illüziyaların olmasının mənası yoxdur. Rusiya indi müharibə vəziyyətində olan bir ölkədir və Avropanın Trampın parçalanmasına isterik reaksiyasından təsirlənməyə bilməz. Həm kütləvi silahlanma ilə bağlı bəyanatları, həm də Makronun Rusiyanı "Avropa üçün təhlükə" adlandırdığı çıxışı nəzərə alınmalıdır. Belə bir Rusiyanı Ukrayna ilə tezliklə sülh bağlamağa inandırmaq asan olmayacaq. Bəli, Moskva Donald Trampın Kiyevə qarşı bütün addımlarını alqışlayır, lakin onun da nəyə təslim olmaq lazım olduğunu gəldikdə, yəqin ki, soyuqqanlı şəkildə "yox" deyəcək. Axı Rusiya güzəştə getmək iqtidarında olduğunu hiss etmir. Əgər münaqişəyə yalnız kvadrat kilometrəlin cəminə və döyüşə hazır qalan əsgərlərin sayına baxsaq, o zaman Rusiya haqlı olaraq özünü qalib hesab edir. Qalib gələndə münaqişəni dayandırma bilmesi, onun nöqtəyi-nəzərindən artıq böyük güzəstdir.

Burada yenidən Trampa qayıdıraq. O, hətta hər şeyin, xüsusən də Avropa nöqtəyi-nəzərindən "Rus qələbələri" ilə bitəcəyi dünyaya "xeyir-dua" verə bilərmi? Bəli, qazanmaq və məğlub olmaq arasında boz bir sahə var. Əslində, hər iki slavyan ölkəsi bir-birini məhv etmək həddinə çatdıqları üçün məğlubiyyətdən əziyyət çəkirlər. Lakin münaqişənin birbaşa və dolaylı iştirakçıları vəziyyəti fərqli qiymətləndirirlər. Rusların və ukraynalıların qələbə dedikdə nə demək istədiyi artıq tam aydındır və indi hər şey bu meyarla ölçülür.

İndiki halda ən pis ssenari Trampın təzyiqi çox böyük hesab etməsi olardı. Xüsusən də Avropa Zelenskini sülh ideyasından tamamilə imtina edəcək qədər "axmaq" duruma düşürə bilsə, onda Donald Tramp sadəcə olaraq geri çəkilməli. Bu variant Avropada xaosa səbəb ola bilər. Təbii ki, o qədər irəli getməyimizdə müəyyən təhlükə var ki, Amerikanın geri çəkilməsi indi təhlükəli addım kimi qəbul edilir, lakin bu ilin əvvəlindən vəziyyət xeyli dəyişib. Tramp indi bu münaqişəyə son qoymalıdır, əgər bu mümkün olsa gərginlik tədricən azalmağa başlayacaq. Əks halda, hər hansı səbəbdən eskalasiyadan eskalasiyaya keçəcəyik. Avropa üçün qaranlıq günlər başlayacaq.

V.VƏLİYEV

“Bu gələcəkdə açılacaq Zəngəzur dəhlizi üçün hazırlıq mərhələsidir”

“İlk olaraq onu qeyd edirəm ki, bu Azərbaycan və Türkiyə arasında olan mövcud strateji əməkdaşlığın qardaşlıq münasibətlərinin növbəti mərhələsidir. Bildiyiniz kimi indiye qədər bu istiqamətdə bir neçə projekt olmuşdur. Bakı-Tiflisi-Ərzurum qaz kəmərlərindən sonra Naxçıvan qaz kəməri də istifadəyə verildi. Bu sözün əsl mənasında Naxçıvanın qazla təmin olunmasında və Türkiyənin bir enerji qurşağına çevrilməsində mühüm amil kimi qeyd oluna bilər. Azərbaycan Türkiyə qardaşlığı və əməkdaşlığında növbəti mərhələ kimi vurğulana bilər. Bu eyni zamanda gələcəkdə açılacaq Zəngəzur dəhlizi üçün hazırlıq mərhələsidir”. Bu sözləri Azərbaycan Qiymətləndiricilər Cəmiyyətinin sədri Vüqar Oruc SİA-ya açıqlamasında deyib.

Onun sözlərinə görə, doğrudan da bu xəttin mövcudluğu nəinki Azərbaycan-Türkiyə, eyni zamanda qonşu ölkələr üçün də mühüm əhəmiyyətə malikdir: “Gələcəkdə regionun qazla təminatında mühüm strateji rol oynayacaq. Ümumi xətt 100 kilometrdir və 17 kilometr Azərbaycan ərazisində, 82 kilometr isə Türkiyə ərazisində mövcud olacaq. Bu xəttin gücü təqribən 730 milyon m³ qaz olacaqdır. Bu Naxçıvanın qaz tələbatını tamamilə ödəyəcəkdir. Atılmış yeni addım bunun aradan

qaldırılması üçün mühüm mərhələ olacaq. Hesab edirəm ki, bu qaz kəməri Azərbaycan və Türkiyə arasında əməkdaşlığın daha da genişləndirilməsi üçün əsas rol oynayacaq. Çətin günlərdə hər iki qardaş ölkə bir-birinə dəstək olmuşdur.

44 günlük müharibə dövründə, Türkiyədə baş vermiş zəlzələ hadisəsi dövründə hər iki dövlət bir-birinin yanında olmuşdur. Uzun əsrlər davam edən qardaşlığın növbəti adımları atılmışdır. İşğal altından azad olunmuş ərazilərimizin bərpa-quruculuq işlərinin həyata keçirilməsində qardaş Türkiyə dövlətinin dəstəyinin şahidi oluruq. Təkcə qardaşlıq mövqeyi siyasi şüarlarda və diplomatiyada deyil, eyni zamanda əhəmiyyətli projektlərdə və layihələrdə özünü göstərir. Cənab Prezident İlham Əliyev və Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın sözləri nəticəsində tarixi qardaşlığımız hal-hazırda dövlətlərin qardaşlığına çevrilməkdədir. Bölgə üçün nümunə xarakteri daşıyır. Eyni zamanda bu Naxçıvan qaz kəməri gələcəkdə regional yox, Avropa bazarlarına çıxarılmasına töhfə verəcək. Türk dövlətləri təşkilatının üzvləri arasında enerji bağları daha da möhkəmləndiriləcək. Hesab edirəm ki, kəmərin əhəmiyyətlərindən biri də Azərbaycan dövlətinin bütövlüyünün təkcə xəritədə deyil, faktiki bərpasının reallaşması istiqamətində çox mühüm amildir. Bir millət, iki dövlət prinsipinin həyat keçirməsi və hər iki dövlətin mənafehləri üçün bu prinsipin həyata keçirilməsi məhz Naxçıvan kəmərinə özünü göstərdi. Düşünürəm ki, bu cür lahiyələr Azərbaycanla Türkiyə arasında qardaşlıq münasibətlərinin daha da möhkəmləndirilməsinə gətirib çıxaracaq. Türk amilinin ortaq güc kimi ortaya çıxmasına gətirib çıxaracaq. XXI əsr həm də enerji təminatı əsridir. Qeyd olunan lahiyə hər iki dövlətin mövqeyinin möhkəmlənməsi üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb edəcək”.

Xeyransə Piriyyə

Elcin Bayramlı

Suyun qiyməti 2 dəfə ucuzlaşdırıla bilər

Məlum olduğu kimi bu günlərdə suyun qiyməti ilə bağlı müzakirələr gedir. Bir neçə gün əvvəl İŞBSTX (keçmiş Azərsu) rəsmisi Aydın Abbasovun su tarifləri ilə bağlı son açıqlaması əhalidə suyun qiymətinin bahalaşacağı haqda narahatlıq yaradıb. Açıqlamaya görə, 1 kubmetr suyun istehlakçıya çatdırılması 1 manat 91 qəpiyə başa gələrsə 1 kubmetr suyun istehlakçıya çatdırılması 1 manat 91 qəpiyə başa gəlir. Hazırda əhali üçün su istifadəsinin 1 kubmetri 1 manat təşkil edir. Abbasovun sözlərindən belə çıxır ki, tarif ən azı 2 dəfə artırılmalıdır. Bəs bunun üçün əsas varmı? Gəlin baxaq.

Əvvəla, qeyd olunan açıqlama tamamilə cəfəng açıqlamadır. Suyun real maya dəyəri deyildən azı 2 dəfə aşağıdır. İkincisi, suyun maya dəyərində təsir edən əsas faktor ölkəmizdə dünya rekordu səviyyəsində olan su itkiləridir ki, bu da ortalama 35 faiz təşkil edir. Dünyada 5 faizlik itki normal qəbul olunur. Bizdə isə bu 7 dəfə çoxdur. Hətta, bur neçə il əvvəl cənab Prezident bunu müşavirədə dedi və çox sərt şəkildə tənqid etdi.

Digər kommunal təchizatçılardan (Azərenerji, Azəriqaz) fərqli olaraq Azərsu (indiki İŞBSTX) məhsul istehsalçısı deyil. Azərenerji və Azəriqaz min bir zəhmət, enerji, texnologiya sərf edərək məhsul istehsal edir, emal edir hazır məhsul şəklində gətirir və əhaliyə satır. Suda isə vəziyyət belə deyil, burada söhbət sadəcə hazır təbii məhsulun abonentlərə ötürülməsindən gedir. Ötürmə funksiyasının qiyməti də bu dərəcədə yüksək ola bilməz. Bu mümkün deyil. Mən hesab edirəm ki, suyun maya dəyəri heç 50 qəpik də deyil. Məntiqə suyun maya dəyəri ən azı 2 dəfə ucuzlaşdırılmalıdır.

“Azərsu” son 20 ildə dövlət büdcəsindən ən çox kredit, borc alan, xarici fondlardan ən çox kredit cəlb edən təşkilatdır. Yeni ölkədə ən çox vəsait alan təşkilatdır və bu pulların çoxu batıb. Ortda heç bir nəticə yoxdur, su təchizatında irəliləyiş yoxdur. Əvvəlki problemlərin hamısı qalıb, daha da kəskinləşib. Bu da o deməkdir ki, bu pullar çox effektiv, yararsız işlədilib, pullar yeyintiye uğrayıb, vəsaitlər düzgün xərclənməyib, normal kədr yoxdur. Bu sahədə çoxlu problemlər var.

Suyun uçotdankənar obyektlərə verilməsi, düzgün olmayan idarəetmə nəticəsində dağıdılması, su fondlarının bərabər paylaşılmaması, yaşıllıqların suvarılmasında çox ciddi su itkisinə yol verilməsi, bu kimi suni problemlər suyun maya dəyərini artırır.

Müxtəlif bəhanələrlə gətirirlər ki, əhali sudan qənaətlə istifadə etmir. Amma bu tamamilə yanlışdır. Heç kəs dəli deyil ki, suyu lüzumsuz yerə istifadə edə və artıq pul ödəyər. Suyu israf edən şəxslər idarənin özüdür. Yaxşı olar ki, özləri su itkilərinin qarşısını alsınlar. İndiyə qədər ayrılan milyardlarla vəsaitin hesabətını versinlər. Niyə ölkədə dövlət büdcəsindən, xarici fondlardan ən çox pul alan təşkilat bunlar olduğu halda, bu sahədə vəziyyət daha da pisləşir? Davamlı şəkildə suyun qiyməti bahalaşdırılır. Problem də xalqın boynuna qoyulur.

Faktiki surətdə istənilən formada sübut etmək mümkündür ki, bu qədər itki, bu qədər vəsait vətəndaşların problemləri deyil. Əhali onsuz da suyu qənaətlə işlədir. Yaxşı olardı ki, Hesablama Palatası orada audit keçirsin. Bu yaxınlarda başqa təşkilatlarda maya dəyərini şişirdilməsi üzə çıxmışdı. Mən əminəm ki, tam genişmiqyaslı yoxlama aparılsa, ən çox maya dəyərini şişirdən və bunu əhalinin boyuna atmaqda 1-ci yeri İŞBSTX tutacaq.

Xüsusi şirkətlərə, müəssisələrə, iri təsərrüfatlara, bəhali villalara çox vaxt sayğıcsız verilən limitsiz su biabırçılığının qarşısı alınmalıdır. Belə obyektlər ağılagəlməz miqdarda su israf edir və bunun üçün çox az pul ödəyirlər.

Ölkədəki astromonik su “itkisinin” qarşısı alınsa, suyun idarəedilməsinə peşəkar yanaşılsa maya dəyəri dəfələrlə aşağı düşər, hətta içməli suyun qiymətini 2 dəfə ucuzlaşdırmaq mümkündür. Faktiki olaraq qonşu ölkələrdə suyun qiyməti bizdən xeyli ucuzdur.

Su sektoruna ayrılan vəsaitlər digər sahələrin hamısından çoxdur. Son dövrdə bu sahəyə milyardlarla pul ayrılıb. İndi cavab versinlər- bu pullar hara, nəyə, necə xərclənib, niyə vaxtında lazımi tədbirlər görülməyib ki, 21-ci əsrdə bakıda su qrafiklə verilir. Hələ mən bu suyun həcmindən danışaram, keyfiyyətindən yox. Keyfiyyətə tamamilə ayrı mövzudur və daha böyük problemdir. Bu barədə növbəti yazılarımızda danışacağıq.

Ermənistan üçün yolun sonu

Zelenskidən Trampın zəhləsi gedir, bilirsiniz niyə? Çünki Ukrayna prezidenti ABŞ-ın indiki prezidentinin siyasi düşməni müdafiə edib, onun seçki təbliğatında yaxından iştirak edib. Həm də Trampın ulu babalarının ilk dəfə Amerikada məskunlaşdığı, yəni mister Donald üçün ata yurdu sayılan Pensilvaniyada. Sanki Zelenskinin dərdi az imiş, o boyda savaşı bir tərəfə qoyub, "hava ilə tokalaşan (yumruqlaşan)" Baydenə təriflər yağdırmaq, hələ 4 il də ABŞ-a rəhbərlik etməsi üçün amerikalı seçicilərin "saqqızını oğurlamaq" eşqinə düşmüşdü. İndi Zelenskinin prezident seçilmə imkanlarını dəyərləndirmədiyi Tramp Ağ Evdədir və ukraynalı "həmkarı"na yerini göstərdi. Yeni, Volodimir qazana nə tökübsə, onu da yemək məcburiyyətindədir.

Bəs ermənilərin günahı nədir ki, Tramp bu "zavallıları" Ağ Evin həndəverinə belə buraxmır? Bəli, bu yerdə Zelenskinin vəziyyəti ermənilərə baxanda şükürlüdür. Zelenskinin qaşıqla yediyini, ermənilər çömçə ilə yeyiblər. ABŞ-da yaşayan erməni əsilli seçicilərin əksəriyyəti Co-nu Donald-dan üstün bilərək ona səs veriblər. Yəni də yanılıblar və cavabını da almaqdadırlar. Tramp ermənilərin həsrətlə gözlədiyi "təsəlliverici" "genosid" sözünü işlətməyincə hələ formalaşmamış millətciyin kürkünə birə düşdü. Bu gün Paşinyandan ta çoban Arakele qədər bütün ermənilər təşviş içindədirlər, görəsən, Ağ Evdən hansı ismarıq gələcək, Avropaya, yoxsa əvvəlki ağaları Rusiyaya üz tutmalı? Bir sözle, qaranlıq məsələdir.

Bəs Ermənistanda bütün istiqamətlərdən əsən isti-soyuq küləklərə reaksiyalar necədir? Həqiqətənmi ermənilər hələ də baş verənləri dərk etməkdə çətinlik çəkirlər? Bu barədə Ermənistan mətbuatı nə yazır?

Paşinyan türk mediasına deyib ki...

Baş nazir Nikol Paşinyan martın 11-də Türkiyə mətbuatına müsahibəsində "erməni soyqırımı"nın tanınması tarixinə yenidən baxmağa hazır olduğunu açıqlayıb. Bu barədə "Hraparak" qəzeti öz mənbələrinə istinadən xəbər verir. Baş nazir bir gün əvvəl Facebook səhifəsində müsahibə ilə bağlı qısa video yayımlayıb. Qəzetin yazdığına görə, Paşinyan bu kontekstdə ümumilikdə Ermənistan-Türkiyə münasibətlərinin normallaşması, sərhədin ilkin şərt olmadan açılması və Məqri vasitəsilə maneəsiz dəmir yolu yük daşımalarını təmin etməyə hazır olması barədə danışmış. "Paşinyan əslində Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanla sıx təmasdadır və hakimiyyətini saxlamaq müqabilində Rusiyalı Ankara ilə əvəzləməyə hazırdır", - nəşr yazır.

Yanvarın 24-də İsveçrədə erməni icmasının nümayəndələri ilə görüşdə Ermənistanın baş naziri "erməni soyqırımı" tarixinə "qayıtmağın" zəruriliyini bəyan edib. Ermənistan baş nazirinin bu sözləri Daşnaksütyun Partiyasının Ali orqanı, Hay Dat Komitəsinin Mərkəzi Aparatı, İsveçrə Erməni Birlikləri Şurası (CAAS), Kilikiyanın Böyük Evinin katolikosu Aram I, Lemkin adına Soyqırımın qarşısının alınması İnstitutu və digər beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən pislənilib. Erməni Soyqırımı Muzey-Institutunun

keçmiş direktoru, tarix elmləri doktoru Hayk Demoyan "Armenia Today"-ə müsahibəsində bildirib ki, Paşinyan 1915-ci il "erməni soyqırımı" ilə bağlı son açıqlamaları ilə Türkiyə və Azərbaycanın xoşuna gəlməyə çalışır. Daha sonra Paşinyan Soyqırımla bağlı sözlərinə münasibət bildirib və onun faktının dənilməz olduğunu bildirib.

"Sülh müqaviləsi layihəsi yekun mərhələdədir"

"Ermənistanla Azərbaycan arasında münasibətlərin nizamlanması prosesinə gəlincə, deməliyəm ki, biz, yeni Ermənistan və Azərbaycanı nəzərdə tutaram, sülh müqaviləsi layihəsini yekunlaşdırmağa çox yaxınıq". Bunu Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan Hindistana rəsmi səfəri zamanı yerli mətbuata müsahibəsində deyib. O qeyd edib ki, əgər əvvəlcə sazişin işlənilib hazırlanmasını başa çatdırmaq, sonra isə onu imzalamaq mümkün olsa, o, Cənubi Qafqazda sülhün və sabitliyin ən möhkəm sütunlarından birinə çevriləcək. "Bu, həm də Azərbaycanla artıq əldə etdiyimiz digər addımları, danışıqları və razılaşmaları tamamlayır. Məsələn, cəmi bir neçə ay əvvəl biz iki dövlət arasında demarkasiya prosesi ilə məşğul olan sərhəd komissiyalarının işi haqqında müddəaları imzalamağa və sonra ratifikasiya etməyə nail olduq", - Ermənistan XİN rəhbəri bildirib.

"Artıq mənim regionda nəqliyyat infrastrukturunun qarşısının alınması ilə bağlı təklifimizi qeyd etmək imkanım olub. Onu da əlavə edə bilərəm ki, Ermənistan Azərbaycana silahlara qarşıqlıq nəzarət və yoxlama mexanizmi yaratmağı təklif edib. Beləliklə, bütün bu vəsitələr regionumuzda uzunmüddətli və sabit sülhün bərqərar olmasına kömək edə bilər. Bütün bu ölkələr hər iki tərəfin və hər iki ölkənin konstruktiv addımlarını alqışlamaqla müsbət rol oynaya bilər. Digər tərəfdən, təbii ki, onu da qeyd etməliyəm ki, Azərbaycanla artıq əldə etdiyimiz razılaşmalar birbaşa ikitərəfli danışıqlar yolu ilə əldə olub. "Ümid edirəm ki, bu məqsədə

tezliklə nail olacağıq", - o əlavə edib.

"Onlar təhlükəli mesajlar ötürürlər"

"Bakıda keçirilən "məhkəmə" çərçivəsində Azərbaycan həm Ermənistan ictimaiyyətinə, həm də beynəlxalq auditoriyaya çox təhlükəli təbliğat xarakterli mesajlar ötürür", deyən deputat Tigran Abramyan əlavə edib ki, bir çox hallarda onlar o qədər ehtiyatla maskalanırlar ki, bu "bomba"lar həttə Ermənistanın informasiya meydanında da müsbət mənada dövr edir və problemli mahiyyəti qeydə alınsa belə, onların təhlükəsi bütün riskləri ilə dərk olunmur. "Bakıdan gələn məlumatlara çox diqqətli və nəzakətlə yanaşmaq lazımdır, çünki reallığa yaxın olan məlumatlardan sonra açıq-aşkar yalan və təhlükəli mövzuları gizlədirlər", - deputat deyir. Abramyan qeyd edir ki, vəziyyət bizim üçün son dərəcə təhlükəlidir, xüsusən ona görə ki, Ermənistan rəhbərliyi informasiya təhlükəsizliyinin təmin edilməsi funksiyasını tamamilə iflasa uğratdı və bu, cəmiyyətimizi son dərəcə həssas vəziyyətə salıb. Bu, təkcə saxta məhkəməyə deyil, ümumilikdə Azərbaycanın tətbiq etdiyi informasiya siyasətinə də aiddir.

Ermənilər yəhudilərdən şikayətlənirlər...

"Azərbaycanla dünya yəhudilərinin mütəfəqqiliyindən irəli gələn təhlükə siqnallarına düşmənin bu planlarına qarşı durmağa borclu olanlar məhəl qoymadırlar. Biz Ermənistanın iki keçmiş prezidenti ilə indiki baş naziri arasında tamamilə lazımsız və ölkənin birliyinə zərərli polemikaya qərər olduğumuz halda, qışqırmağa ehtiyacı olan hadisələr baş verir". Bunu erməni mətbuatı yazıb. Əlavə edib ki, aşağıda qeyd olunanların həyata keçirilməsi Ermənistan üçün indi və gələcəkdə tarixi təhlükədir. "Bunu fərq etməmək, başqa bir şeyə vaxt və enerji sərf etmək bu planlara töhfə vermək deməkdir. Belə ki, ta-

nınmış ravvinlər ABŞ prezidenti Donald Trampa məktub göndərərək Azərbaycanın İbrahim sazişinə daxil edilməsini istəyiblər. "JPost" yazır ki, ravvinlər arasında BƏƏ-nin baş ravvini və Jared Kuşnerin (Cared Kuşner İbrahim Sazişlərinin müəllifidir - red.) sırdaşı Elie Abadi də var. Kuşnerin Donald Trampa təsirini qeyd etməyə belə dəyməz".

Bəs məktubda nə yazılıb? Qeyd olunub ki, İbrahim sazişini imzalayan ölkələr ABŞ-dan siyasi dəstək alır, İsrailin ən etibarlı müsəlman ölkəsi və onun strateji tərəfdaşı olan Azərbaycanın isə 30 ildir ki, ABŞ-dan dəstək görmür. Azərbaycan Vaşinqtonun ABŞ-ın Azərbaycana yardımını məhdudlaşdıran 907-ci Maddəsi altında qalır. Ravvin Marvin Hier hesab edir ki, Azərbaycanın sazişə daxil edilməsi "onun əhəmiyyətini artıracaq və qarşılıqlı hörmət və əməkdaşlığa əsaslanan ittifaqların dini və siyasi fərqlərdən asılı olmayaraq çiçəklənə biləcəyini nümayiş etdirəcək. Məqalə müəllifi bunu "hamınız üçün təhlükə" adlandırır və onun böyüklüyünü başa düşməyən ermənilərin çox olduğunu deyir. "Onu da xatırlatmaq istəyirəm ki, nisbətən yaxınlarda Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi Hikmət Hacıyev İsrailin Baş naziri Benyamin Netanyahu ilə görüşüb. O, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin şəxsi salamlarını Baş nazirə çatdırıb. Tərəflər ikitərəfli əməkdaşlıq məsələlərini, o cümlədən regional hadisələri müzakirə ediblər. Eyni mötəbər "The Jerusalem Post"-un Yerusəlimdəki rəsmilərə istinadən bu barədə nə yazdığını bilirsinizmi? Qəzet o zaman yazırdı ki, müzakirələrlə tanış olan diplomatik mənbələrə görə, Netanyahu ABŞ dövlət katibi Marko Rubio ilə strateji dialoqundan cəmi 48 saat sonra baş tutan H.Hacıyevin yüksək səviyyəli görüşü Azərbaycanın İbrahim sazişlərinə potensial daxil olması üçün artan sürətdən xəbər verirdi. O zaman Bakının İsrailin Cənubi Qafqaz və Mərkəzi Asiya ilə əlaqələrinin möhkəmlənməsində əsas rol oynaya biləcəyi barədə fikirlər də var idi. İsrailin yüksək rütbəli rəsmisi o zaman The Jerusalem Post-a deyib:

"Azərbaycan otuz ildir ki, müsəlman dünyasında İsrailin ən etibarlı tərəfdaşlarından biri olub", məqalədə yazılıb.

Analitiklər Azərbaycanın İsrail və ABŞ üçün strateji əhəmiyyətini də qeyd ediblər. ABŞ-ın Atlantik Şurasının son hesabatında qeyd olunur ki, Vaşinqton regionda öz mövqelərini gücləndirmək üçün İsrailin Azərbaycanla əməkdaşlıq təcrübəsini nəzərə almalıdır. Bunlar Ermənistan üçün həyəcan siqnallarıdır. Erməni müəllif qeyd edir ki, Azərbaycanın bu planlarına qarşı durmalı olanlar onlara məhəl qoymadırlar: "Biz xatırlayırıq ki, İsrail Azərbaycana ölümcül silahlarla kömək edib, kömək edir və bundan sonra da kömək etməyi planlaşdırır. İndi isə Azərbaycanın ABŞ-dan da hərbi və digər yardımlar alacağı təhlükəsi var. Bunun fonunda biz nə görürük? Paşinyanın hakimiyyətə gəlməsinə kimin, necə və nə vaxt kömək etdiyini öyrənmək qərarına gələn Robert Köçeryan və Serj Sarkisyan hakimiyyət davasına çıxmaq üçün fürsət və dəstək axtarırdadırlar. Bu isə milli miqyasda faciədir. Biz ölkənin keçmiş və indiki hakimiyyətləri arasında çəkişmələr səbəbindən çox yaxın gələcəkdə sadəcə aqlaşmaz itkilərlə üzləşmək riski ilə üzləşirik".

"Hraparak" daha nə yazıb?

Ermənistanın "Hraparak" nəşri yazıb ki, Baş nazir Nikol Paşinyan hökumət üzvləri və hakim Mülki Müqavilə Partiyasının nümayəndələri ilə iclas keçirib. Məlumatla görə, o, iclasda Azərbaycanla sülh prosesinin dalana dirəndiyini açıqlayıb. Paşinyan deyib ki, Bakı dəhliz tələbindən geri çəkilmir, razılaşmasaq, müharibə qaçılmaz olacaq. O ictimaiyyəti bu barədə məlumatlandırmağın zəruri olduğunu bildirib. Bundan başqa, "Caliber" də Ermənistanın müharibəyə hazırlaşması iddiası ilə çıxış edib.

Regionda eskalasiya gözlənilirmi? Ermənistanda müharibə sözsöhbətləri yenidən qızışıb. Paşinyana qarşı gələn qüvvələr Azərbaycan-Ermənistan münasibətlərindən istifadə edirlər. Keçmiş xarici işləri naziri Vardan Oskanyan da son zamanlar fəallaşmış. Müxtəlif xarici ölkələri ziyarət edən Oskanyan Ermənistanla gələrək keçmiş Qarabağ separatçıları ilə görüşlər keçirir, onlara müxtəlif vədlər verir. Oskanyan ümumilikdə riyakar şəxsdir. Suriya ermənisi olan bu adam vaxtilə birlikdə hərəkət etdiyi Levon Ter-Petrosyanı tərk edərək vəzifə xatirinə Robert Köçeryanın komandasında təmsil olunub. İndi də Qriqoryan kilsəsi, diaspor və xarici havadarlarının xoşuna gəlmək üçün bu cür oyunlardan çıxır. Ermənistan hökuməti bu şəxsləri susdurmağı bacarmalıdır.

Ermənistandan zaman-zaman müharibə anonsu verilsə də, Azərbaycanla sülhdən başqa hansı dildə danışsa onun üçün ölümə nəticələncəyini də yaxşı bilir. Ancaq sərhəddə hər hansı təxribat baş verərsə, Azərbaycan Ordusunun dərhal adekvat cavab tədbirləri görəcəyi bəllidir. Görünür, Ermənistanda hələ də revanşist əhvalda olan xəyalpərəstlər az deyil. Buna görə də rəsmi Bakının Ermənistan konstitusiyasına dəyişiklik edilməsi və digər tələbləri haqlıdır.

V.VƏLİYEV

2025-ci ilin yaz mövsümü keçmişin nostalji təsirlərinin müasir toxunuşlarla birləşdiyi bir dövrü qeyd edir. Bu ilki tendensiyalar müxtəlifliyi və yaradıcılıq azadlığını əvvəlkindən daha çox qeyd edir. Bohem üslublarından pastel tonlara, idman üslubundan ofis geyimlərinin incəliklərinə qədər bu mövsüm qarderobunuzda yer tapacaq trendləri kəşf edin. SİA mövzu ilə bağlı araşdırma aparıb.

Bohem stili

Bohem üslubu son bir ildir geri qayıdır, lakin bu ilki yaz 70-ci illərin təsirini ən xəyalpərəst şəkildə nümayiş etdirir. Chlo?, Valentino, Fendi və Armani kimi brendlərin kolleksiyalarında şəffaf parçalar və əl istehsalı detallar diqqət çəkir. Muncuq və tikmə işləri bu estetikanı tamamlayır. Bu üslub təkce geyimdə deyil, saçda da özünü göstərir. Elena Velez və Cucculelli Shaheen kimi brendlər modellərin uzun saçlarını axan lentlər və qızıl zینət əşyaları ilə bəzəyir. Vintage paltarlara və ya şəffaf parçalara diqqət yetirərək bu üslubu həyatınıza inteqrasiya edə bilərsiniz. Siz həmçinin təsadüfi səhər yeməyi üçün krujevalı corablar geyinmək və saçlarınızı təbii saxlamaq kimi kiçik toxunuşlarla bu xəyalpərəst bohem üslubuna nail ola bilərsiniz.

Çəhrayı toz

Pastel tonları demək olar ki, hər yaz trenddədir, lakin son zamanlar dəyər bilirik ki, toz çəhrayı qədər məşhur olan yoxdur. Adətən qadın effekti yaratsa da, bu mövsüm pudra çəhrayı cəsarətli və kəskin detallarla tarazlığı təmin edir. Khaite və Brandon Maxwell kimi brendlər minimal üslublara

meyilli olsalar da, Alaia seksual kəsiklərlə təzə rəng ifadəsi etdi. Valentino, Miu Miu və Chanel qadın perspektivini əks etdirən maraqlı təbəqələrdən istifadə edərək bu rəngi tamamilə yeni səviyyəyə qaldırdılar. Bu mövsümün əsl tendensiyası yumşaq və sərtliyin birləşməsidir. Çəhrayı rəngi birləşdirərək bu təzadlardan istifadə edərək yenilikçi və müasir görünüş əldə edə bilərsiniz.

Dənizçi ilhamı

Dənizçilərin rahat üslubunu birləşdirən bu tendensiya Miu Miu, Sacai və Proenza Schouler kimi brendlərin kolleksiyalarında diqqəti cəlb edir. Bu tendensiya dəniz istinadları ilə birlikdə qəşəng və diqqətsiz bir görünüş alır. Burada breton zolaqları, dənizçi ayaqları, qapaqlı yaxalar, qayıq ayaqqabıları, dəniz qabıqları və qızılı düymələr kimi

detallar ön plandadır. Bu trendi tək parça və ya bütöv bir paltarla mənimsəyə bilərsiniz. Dəniz üslubunu və qəşəng yay atmosferini daşıyan bu kombinasiyalar zərifliyi və rahatlığı bir arada təqdim edir.

Püstə yaşıl

2010-cu illərin əvvəllərində məşhur olan nənə yaşılı indi daha yaşıl tonla geri qayıdır. Tove və Chlo? kimi brendlər paltarlarda bu rəngdən istifadə edirdilər, Tibi və Tory

Burch isə alt paltarlarında püstə yaşılına üstünlük verirdilər. Bu rəng bir az sirli və diqqətdən kənarda qalaraq geri qayıdır. Bu rəngi qarderobunuza əlavə etməklə nostalji toxunuşla müasir zəriflik yarada bilərsiniz.

Ekstremal aksesuarlar

Keçən il çanta çox məşhur idi və bu tendensiya digər aksesuarlarda da davam edir.

Yeni iş geyimləri

Bu yaz iş geyimləri daha minimalist, rahat və kişi üslubuna daha yaxın olur. Victoria Beckham və Saint Laurent kimi brendlər ofis geyimlərində rahat kəsimli gödəkçələr və şalvarlardan istifadə edərkən, Toteme və Tory Burch-da beli vurğulayan penceklərdə təmiz xətlər diqqəti çəkir. Jacquemus və Peter Do zərif, qat-qat eteklərlə qadına xas, lakin müasir iş üslubu təklif edirlər. Bu üslubu mənimsəyərkən dəbli bel çantası və bir cüt zərif əlcək ilə ofis zərifliyinə nail ola bilərsiniz.

Retro effekti

Maksimalist üslublar həmişə üstünlük təşkil etsə də, onları retro naxışlarla qarışdırmaq bu mövsüm olduqca dəbdədir. Köhnə illərin naxışları ilə yaradılmış bu üslub

cəsarətli yanaşma tələb edir. Ancaq daha minimal üsluba üstünlük verənlər üçün qrafik naxışlı top və ya yubka da bu tendensiya-ya uyğun olacaq. Bundan əlavə, Valentino kimi markaların cins ilə yaradıcı birləşmələri bu üslubun ən yaxşı nümunələridir. Fərqli naxışları birlikdə istifadə edərək, azad və yaradıcı moda dünyasına addım ata bilərsiniz.

Plaid vurğular

Plaid adətən payız üçün əsas nümunə olsa da, bu mövsüm yazda da görünür. Bu mövsüm plaid naxışları daha yumşaq tonlar və minimal yanaşma ilə qarışdırılır. Bu tendensiyada naxışların birlikdə istifadəsi minimalist, lakin qəşəng bir atmosfer yaradır. Klassik plaid naxışlarını qəşəng və müasir şəkildə birləşdirərək mövsümün ən dəbli görünüşünə nail ola bilərsiniz.

Minimalist sənətkarlıq

Əl işi əşyalar faktura, qotaz və toxunma detalları əlavə edərək sadə qarderobu yüksəldir. Burada məqsəd təmiz xətlərdən tamamilə imtina etmək deyil, bu sadəliyi yenilik və əl sənəti ilə qarışdırmaqdır. Bu yanaşma minimalist üslub axtaranlar üçün çox müəkkəblikdən qaçan bir estetika təqdim etsə də, eyni zamanda dizaynlara daxil edilən sənətkarlıq toxunuşları sadə parçaları daha orijinal və göz oxşayan edir. Bu üslub az, lakin yığcam parçalardan ibarət qarderoblarda belə yaradıcı detallarla fərqli atmosfer yaratmağa imkan verir və minimalist yaşamağa sadıq qalaraq zərifliyə nail olmağın yollarını təklif edir.

Ayşən Vəli

“Feyk” xəbərlərin cəmiyyətə nə kimi təsiri var?

Media eksperti bir sıra məqamlara aydınlıq gətirdi

“**A**nalitik mərkəzlərin hesablamalarına görə, “Saxta xəbər”in gündəlik informasiya dövriyyəsində payı 45-80 faiz aralığında dəyişir”. Bunu SİA - ya açıqlamasında Mətbuat Şurası İdarə Heyətinin üzvü, media eksperti Müşfiq Ələsgərli deyib. Onun sözlərinə görə, belə yüksək göstəricini həm texniki inkişaf (internetin, sosial media platformalarının çoxalması), həm də global siyasi proseslərin aktivliyi ilə əlaqələndirirlər: “Məlumat üçün qeyd edək ki, müasir media nəzəriyyələri “Saxta xəbər”i (Fake news) növlərə bölürlər. Təsnifatlaşdırmanın nəticəsi olaraq, “Fake news”un qolları olaraq, “Misinformation” və “Disinformation” terminlərini

şəklidə paylaşılır və ayrı-ayrı ölkələri deyil, bütövlükdə dünyanı fəlakətə sürükləyir. Dezinformasiya faktoruna dünya siyasətində savaş elementinə çevrilib. “Dictionary.com” bildirir ki, 2018-ci ildə dezinformasiya “İlin ən məşhur sözü” kimi tarixə düşüb. “Saxta xəbər”in kəmiyyət baxımından artması ona qarşı mübarizə tədbirlərinin görülməsini zərurətə çevirir. “Feyk xəbər”lə mübarizə tədbirləri əsasən 3 istiqamət üzrə təsnifatlaşdırılır. İlk istiqamət maarifləndirmə və məlumatlandırma tədbirlərini ehtiva edir. Ehtimal olunur ki, yeni media alətlərinin inkişafı paralel olaraq “saxta xəbər”in çoxalmasını stimullaşdırır. Bu kontekstdə sosial media istifadəçilərinin, internet fəalları üçün maarifləndirilməsi, media savadlığının artırılması “feyk xəbər”lə mübarizə kontekstində mühüm vasitə kimi qəbul edilir.

Internet informasiya resurslarında etik prinsiplərin qorunması üçün “Netiket”, “Etik xartiyalar” və sair tərtib edil-

bir-birindən ayrılır. Onların ümumi cəhətləri budur ki, hər halında xəbərin yalan olduğunu, saxtılığını ifadə edirlər. Amma yayılma şərtinə, niyyət və məzmununa görə fərqlənirlər. Rəqəmsal lüğət tərtibatçısı olan “Dictionary Center” qeyd edir ki, yanlışlığın xəbərə təsadüfən, yaxud bilərəkdən daxil edilməsinin önemi vardır. “Misinformation” üzrə təsnif edilən xəbərlərdə “yanlışlıq” təsadüfi xarakter daşıyır, texniki amillərlə əlaqəli olur, qərəzli niyyət daşıyır.

Bir sözlə, “Misinformation” deyərək, zərərli məqsəd, qərəzli niyyət güdmədən yayılmış “yanlış xəbərlər” nəzərdə tutulur. “Dezinformasiya” isə “bilərəkdən saxtalaşdırılmış, qərəzli şəkildə manipulyasiya edilmiş fakt və məlumatları” nəzərdə tutur. Ekvivalent olaraq “rəqib tərəfdə təxribat törətmək məqsədilə düşməncəsinə yayılan “saxta məlumat” cümləsindən istifadə edilir. Elmi ədəbiyyatlarda qeyd edilir ki, “Dezinformasiya bilərəkdən saxtalaşdırılmış yalan məlumatdır, mahiyyətində mənfur motivlər vardır. Zərərli niyyətlər üçün yaradılmışdır”.

Son illərdə global səviyyəli dezinformasiyalar intensiv

lik. “Saxta xəbər”in yeni media sferasında yayılmasının qarşısını almaq üçün “Netiket”, “Kodeks” və “Xartiya”ların hazırlanması ilə yanaşı texniki alətlərin tərtibinə də önəm verilir. Beləliklə, “Feyk xəbər”lə mübarizə tədbirləri yönündə 2-ci istiqamət, yəni, texniki tədbirlər gündəmə gəlir. Məşhur “fakt yoxla” (Fact-checking) platforması bu məqsədlə yaradılıb. Fakt yoxlayan veb-saytlar həm siyasi, həm də qeyri-siyasi mövzular haqqında faktların yoxlanılmasına kömək göstərir. Platforma effektiv olduğu üçün inkişaf etdirilib və beynəlxalq şəbəkəyə çevrilib. “International Fact-Checking Network” bu sahədə nümunəvi nümunədir. Bu platforma

insanlara şübhəli yanaşdıqları informasiyaları araşdırmaq, yanlışlığı aşkarlamaq, həqiqəti bilmək üçün fürsət yaradır. Fakt yoxla funksiyası daşıyan milli saytın Beynəlxalq Fakt Yoxlama Şəbəkəsinin üzvü olması bu təşkilatın etibarlılığını müəyyən etməyə yardım göstərir. Amma tətbiq edilən bütün bu proqramlar, texniki alətlərin tətbiqi və maarifləndirmə tədbirləri saxta xəbərin qarşısını almaq üçün kifayət etmir. İndiki dövrün ən böyük problemi odur ki, “Fake news” həm də legitim qurumlar tərəfindən yaradılır və yayılır.

Problem qloballaşır. Bu baxımdan milli hökumətlər üçün ona qarşı hüquqi-inzibati müstəvidə mübarizənin təşkil edilməsi zərurəti yaranır. Beləliklə, “Feyk xəbər”lə mübarizə tədbirlərinin 3-cü istiqaməti-hüquqi-inzibati yolla tənzimləmə metodu ortaya çıxır. Ayrı-ayrı dövlətlər tərəfindən bu istiqamətdə təşəbbüslər göstərilir. Məsələn, “Dezinformasiyaya qarşı mübarizə qanunu” formasında hüquqi aktlar tətbiq edilir. Yaxud, xüsusi inzibati qurumlar yaradılaraq, dezinformasiyaya qarşı mübarizə aparılması üçün ona səlahiyyətlər verilir. Artıq dünyanın inkişaf etmiş ölkələrinin bir çoxunda, o cümlədən, Almaniya, Fransa, Türkiyə, Çin, Rusiya və digərlərində dezinformasiyaya qarşı mübarizənin inzibati-hüquqi yolla tənzimlənməsinin modelləri tətbiq olunub. Növbəti məqaləmizdə bu modellər barədə geniş bilgi verilecək”.

Qumral Əlizadə

“Vakant yerlər az, müəllim olmaq istəyənlər isə çoxdur”

“**V**akant yerlər az, müəllim olmaq istəyənlər isə çoxdur”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında təhsil eksperti Rizvan Fikrətoğlu deyib.

Onun sözlərinə görə, müəllim olmaq istəyən şəxslərin 3-4 qatı da müəllimlik ixtisasını bitirib, amma müəllim olmaq üçün müraciət etməyənlərdir: “Bu gün bizdə universitetə tələbə qəbul edərkən əksər ixtisaslarda əmək bazarının tələblərinə uyğunluq müəyyən edilmir. Məsələn, əgər orta məktəblərə illik 10 min müəllim lazımdırsa, bunu nəzərə alıb bu saydan bir az çox müəllim ixtisaslı kadrlar məzun olmalıdır. Amma bizdə elə deyil. Bizdə başqa prinsiplər nəzərə alınır. Əmək bazarından başqa bütün prinsiplər nəzərə alınır. Düzdür, imtahan yaxşını pisdən seçmək üçün yaxşıdır. Hazırkı müəllimlərin işə qəbulu imtahanı da müəllim olmaq istəyən şəxslərin tam biliklərini ölçməyə deyil, müəyyən qədər bir müəllimi digərindən fərqləndirən meyardır. Biz bunu qəbul edirik, problem yaratmırıq. Sadəcə problem odur ki, bu gün MİQ-dən qəbul olub müəllim işləyənlərin sayı müəllim olmaq istəyənlərin sayından neçə dəfələrlə azdır.

Test sistemi yaxşını pisdən ayırır. Amma o da məlumdur ki, hazırda yüksək bal toplayıb da müəllim ola bilməyən şəxslərin də sayı çoxdur. Bu da vakansiya ilə əlaqədardır. Yaxud da, müəllim yaşadığı ərazini yazmaq istəyir. Çox az bal fərqi ilə digər şəxs gəlir, həmin ərazini tutmuş olur. Belə müəllimlər də var. Əgər müəllim MİQ imtahanında iştirak edib işlə təmin olunmursa, o demək deyil ki, o müəllimin savadı zəifdir. Sadəcə müəyyən işləklər, hədəflər var. Şəxs istədiyi məktəbə düşə bilmirsə, artıq digər ərazi faktorunu onun üçün əhəmiyyət daşıyır. Ümumilikdə müəllimlik ixtisasında iş tapmamağın səbəbləri vakansiyaların az olmasıdır. Biz demirik ki, vakansiyalar gizlədilir. Sadəcə bizdə hələ məktəblərin rasionallaşdırılması, məktəblərin birləşdirilməsi, ləğv edilməsi kimi proseslər gedir. Bu da istər-istəməz müəllimlərin sayının azalmasına gətirib çıxaracaq”.

Söylü Ağazadə

Fransa prezidenti mahiyyət etibarı ilə qlobal transformasiya prosesində ancaq rəhbərlik etdiyi ölkənin "yerini" və "rolunu" qoruyub saxlamağa çalışır. Makronun məqsədi həm də özünü qorumaqdır. Çünki öz postunu itirmək kimi bir qorxusu var. Elə məhz həmin qorxu fonunda da hakimiyyət uğrunda mübarizə aparır və bütün səyləri ancaq buna görədir.

Emmanuel Makron üçün ən vacib məsələ indi məhz "öz çulunu sudan çıxarmaq" məsələsidir

Bəli, Makronu narahat edən əsas və ən başlıca məsələ, ilk növbədə, öz hakimiyyəti-dir. Özü də yaxşı bilir ki, onun prezidentlik müddəti artıq başa çatır və indi də öz hakimiyyəti başa çatdıqdan sonra "yeni hökumət" qurmaq barədə düşünməli olduğu qənaətinədir. Onsuz da Fransanın hazırkı lideri heç zaman qlobal məsələlərə vaxt belə ayırmaq niyyətində olmayıb və indi də belə niyyətdə olmaması bəllidir. Bəlli olan odur ki, Emmanuel Makron üçün ən vacib məsələ indi məhz "öz çulunu sudan çıxarmaq" məsələsidir. Barəsində nə düşünüldüyünü də Fransa prezidenti çox yaxşı bilir və "bulanıq sulara baş vurmağı" da bu baxımdan başadüşüləndir. Bilir ki, aqibəti heç də yaxşı olmaya bilər və onu nələr gözlədiyini düşündüyü üçün də yuxularını qarışdırır, çünki bərk qorxur.

Əlbəttə ki, Makron üçün hazırkı vəziyyəti heç də ürəyincə ola bilməz. Bu qədər "yöndəmsiz" fəaliyyəti fonunda qorxması təbiidir. Əvvəla, onun timsalında məhz "qaranlıq yol" seçən hər bir siyasətçi vəzifədən getdikdən sonra öz təhlükəsizliyini düşünür və qorxuya düşür. Digər tərəfdən də axı Makron bilir ki, oynadığı oyunlar onun başına belə ola bilər. Bilir ki, hakimiyyətini əldən verən kimi dərhal hansısa müstəvidə ittiham olunacaq. Ən azından, müstəmləkəçilik siyasəti yürütdüyünə görə qınanılan bu adamın istənilən anda "zərbə" gözləməsi anlaşılandır. Fransa prezidenti hamıdan yaxşı başa düşür ki, heç kim üçün "müqəddəs" hesab olunmur. Onu da başa düşür ki, hakimiyyətini itirdiyi zaman təhlükəsizliyini də itirmiş olar və bu zaman onun vəziyyətinin tamamilə acınacaqlı olması gözləniləndir. Bax elə bir tərəfdən də məhz qorxu fonunda hakimiyyət uğrunda mübarizə aparır və qorxduğu üçün də hakimiyyətini, vəzifəsini əldən vermək istəmir. Belə bir fikir belə onun üçün qətiyyən qəbul edilən deyil.

Özünü "sülhsevər", guya "sülh niyyətli" olduğunu göstərməklə, artistlik edir və Amerikanın kölgəsindən məhrum olduğu üçün də qorxur

Məsələ burasındadır ki, qeyd olunanlar özü belə bəzi məqamlara aydınlıq gətirilməsi üçün kifayət edir. Belə məlum olur ki, Fransa prezidentinin hərəkətlərində şəxsi amillə yanaşı, qlobal aspekt də var. Ukraynadakı müharibə zamanı Fransa prezidentinin, əslində, həqiqətən də mühüm rol oynamaq fərsətini əldən verdiyini nəzərə alsaq, indi onun məhz qlobalistcəsinə "canfəşanlıq" etməsi də anlaşılandır. Bu qədər qırğınlara, məlum soyqırımlara imza atan Fransanın lideri guya özünü indi "sülh niyyətli" göstərməyə çalışırsa, deməli, bir "rol oynayı", artistlik edir və oynadığı rol da qorxusuna görədir. Məhz hakimiyyəti naminə özünü belə dırnaqarası "sülhsevər" göstərir. Amma buna çətin ki, inanan olsun.

Qorxu fonunda HAKİMİYYƏT UĞRUNDA MÜBARİZƏ

Fransa son illər ərzində ancaq Bayden administrasiyasının "kölgəsində" olub. Həmin kölgə indi artıq Makronun da əlindən çıxıb və artıq kölgə yoxdur. Paris indi "qızmaq günəş altındadır" və kölgəsiz qalmış vəziyyətdə hadisələrin gedişində "yandırıcı təsirlərə" məruz qalması da Fransa liderini narahat edir. Əgər ABŞ indi tamamilə fərqli mövqe sərgiləyirsə, müharibə üçün maliyyə dəstəyi göstərməkdən imtina edirsə, deməli, rəsmi Paris "ortada qalmış" olur. Bir zamanlar ukraynalılara dəstək olacağını bəyan edən avropalıların əksəriyyəti kimi, məhz Emmanuel Makron da tərəddüd və qorxu içindədir. İndi onun özünə yardım lazımdır və bu vəziyyətdə heç bir köməklik göstərə bilməyən biri kimi özünü guya qlobalist olaraq göstərməyə çalışır. Bəli, belə göstərməyə çalışır ki, heç olmasa hansısa formada özünü müdafiə etmiş olsun. Başa da düşür ki, indi bütün Avropa onun bir "yararsız" olması qənaətinədir və bundan sonra avropalılardan kömək umması üçün hər variantla əl atmaqdadır. Məsələnin də kökündə, əlbəttə ki, özü, öz vəziyyəti ilə bağlı qorxu hissi durur.

Heç bir resursu olmayan birinin iddiaları manipulyasiyadır və avantüraya əl atması da qorxunun təzahürüdür

Avropanın bir çox mətbuat səhifələrində rast gəldiyimiz məlumatlara istinadən qeyd edirik ki, indi Fransa guya Avropanı belə "qurmağa" hazır olduğunu iddia edir. Ancaq "problemin" mahiyyəti ondan ibarətdir ki, bir növ bünövrəsi belə qoyulmamış binada Makron "mənzil arzusuna" düşüb. Axı onun nəinki bu layihəni, ümumiyyətlə, hansısa bir ideyanı belə həyata keçirmək üçün kifayət

qədər "resursu" yoxdur. Deməli, yenə də manipulyasiya edir və qorxu fonunda yenə də avantüraya əl atır. Makronun soruşmaq yerinə düşərdi ki, o Fransanı düz-əməli idarə edə bilmədiyi halda, Avropanı necə "qurmaq" iddiasına düşə bilər? Məgər fransızlar arasında belə nüfuz sahibi ola bilib ki, indi də bütövlükdə avropalılara ümid etsin?

Əlbəttə ki, Fransa liderinin iddiaları cəfəngiyyatdan başqa bir şey deyil. Bunu bütün dünya ictimaiyyəti yaxşı bilir. Yaxşı bilir ki, Feansanın özünün vəziyyəti bu gün bir sıra səbəblərə görə heç də yaxşı deyil. İndi Fransa prezidenti həmin o yaxşı olmayan vəziyyətə bir çarə tapmaq məcburiyyətindədir. Bəlkə də Makron bununla göstərməyə çalışır ki, guya vəziyyəti düzəltmək üçün addımlar atmaq niyyətindədir. Lakin başa da düşə bilmir ki, səyləri mənasızdır. Qətiyyən dərs ala və nəticə də çıxara bilməyən bu adam bilməlidir ki, yalnız yüksək səslə və bəyanatlarla heç nəyə nail ola bilməz. Doğrudur, bu tərz də onun çıxılmaz vəziyyətdən yaxa qurtarmaq niyyətinin təzahürüdür. Amma sual olunur ki, hara qədər? Nə vaxta qədər belə ağılsız addımlarla, axmaq və mənasız iddialarla özünü sığortalaya bilər?

Hakimiyyət uğrunda mübarizə aparmaq məqsədi ilə bütün vasitələrə əl atmaq ənənəsi qorxu fonunda hələ də davam edir

Dəfələrlə müşahidə etmişik ki, Fransa lideri üçün hansısa ağılsız addım atmaq adi hal sayılıb. Yeni, Avropanın sayılıb-seçilən ölkəsi olan Fransada ən ağılsız addımların atılmasına dünya ictimaiyyəti bir növ, çoxdan öyrəncəlidir. Bu ölkənin nümayişçi-

lərə qarşı vəhşicəsinə davrandığının, məsələn, aksiyalar zamanı etirazçılara qarşı güc tətbiq etdini dəfələrlə müşahidə etmişik. Hər halda, atlardan, itlərdən istifadə edən, rezin güllələrlə aksiyaçıları "cəzalandıran", göz-yaxardıcı qazlarla insanların səsinə boğmağa çalışan bir ölkənin, yeni, Fransanın "tərzini" bilməyən olmaz. İnsanlar onu da yaxşı bilirlər ki, bu qədər vəhşilikləri jandarmilər özbaşına edə bilməzlər və buna əmr verən Makron kimi lideri var Fransanın. Hətta bu vəhşiliklərin ardınca da dünyaya insan hüquqlarından, azadlıqlarından dərs keçmək iddiasında olduğu da bəllidir və bütün bunlar Fransa liderinin əls simasıdır.

Xatıradıq ki, bir zamanlar təqaüdlərlə bağlı da Emmanuel Makron vədlər vermişdi. Nümayişlərin qarşısını almaq üçün belə bir vədi versə də, sonda öz vədinə əməl belə etmədiyi də xatirimizdədir. Amma bu qədər yalançılığın, avantüranın fonunda başqalarını həyasızcasına qınamaq üçün olmayan üzündə üz də tapır. Artıq üzünün dərisi o qədər bərkiyib, o qədər öyrənib ki, "Avropa qurmaq" iddiasını da səsləndirir. Fransanın liderinin timsalında bir ölkə rəhbəri nə qədər üzsüz olmalı idi ki, belə bir iddia ilə çıxış etsin.

Təbii ki, hakimiyyətinin bütün dövrlərində Makronun birçə dəne də olsun sözüne əhəmiyyət verilmədiyi hamıya bəllidir. Yenə də onun cəfəngiyyatlarına əhəmiyyət verilmir və bundan sonra da verilməyəcək. Amma unutmasın ki, onun hakimiyyətinin başa çatmasına kifayət qədər "əhəmiyyət" veriləcək. Bunu başa düşməyə belə, özü hamıdan yaxşı duyur. Duyur ki, bundan sonra daha "məsələni uzada bilməz" və elə qorxusu da buna görədir. Elə hakimiyyət uğrunda mübarizə aparmaq məqsədi ilə bütün vasitələrə əl atmaq ənənəsi belə qorxu fonunda hələ də davam edir.

İnam Hacıyev

Texnoloji terror: bizi nələr gözləyir?

Ölkəmizdə beli əyilmiş, gözü zəifləmiş, çəkisi artmış nəsil yetişir

Texnologiyanın insanlar üçün vacib olduğu cəmiyyətimizdə bu vəziyyət uşaqlar üçün də vacib hala çevrilir. İnformasiya əsrinin gətirdiyi texnoloji yeniliklər sayəsində həm sürətli informasiya ala bilirik, həm də zamanla həm özümüz, həm də övladımız ondan asılı vəziyyətə düşür.

Uşaqları işimizə qurban veririk

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə “uşaq və gənclərin fiziki və mənəvi inkişafı” istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb

Düzdür, texnoloji yeniliklərin bizə təklif etdiyi hər şeyi doğru və lazımlı yöndə istifadə işimizi asanlaşdırır, faydalı iş əmsalını artırır. Bununla yanaşı gündəlik həyatımızı, sosial münasibətlərimizi də onun sayəsində qurmağa çalışırıq. Bu isə zamanla uşaqlara sirayət edir. İndi evlərimizdə telefon və planşetlərdən, kompyuterdən asılı olan nəsil böyüyür. Təəssüf ki, hər gün artan texnologiya asılılığı uşaqlar üçün böyük təhlükə yaratmaqdadır.

Həyat tərzimizin getdikcə dəyişməsi, işləyən anaların sayının artması, oyunların onlayn müstəviyə keçməsi, əvvəlki kimi yoldaşlıq, dostluq əlaqələrinin olmaması uşaqları kompyuter ekranlarına bir az da yaxınlaşdırır. Televizor, planşet, telefon, kompyuterlə evdə hər addımda rastlaşan uşaq onun gündəlik oyun üçün nəzərdə tutulduğunu düşünür. Xüsusilə də məktəblərdə dərslərin kompyuterlə tədris edilməsi bu problemin böyüməsinə səbəb olur. Düzdür, texnoloji yeniliklər dövründə bu uşaqlarımızın üstünlüyüdür, amma hər uşaq əlində bir kompyuter, limitsiz internetlə istədiyi onlayn platformada gəzə, oyun oynaya, film izləyə bilər. Həm də valideyndən xəbərsiz...

Zəif, xəstəhal nəsil yetişir

Texnologiya düşkünlüyü uşaqların fiziki, ruhi və psixoloji sağlamlığına mənfi cəhətdən təsir edərkən

bir çox xəstəliyin əsasını qoyur. Pediatri Pəri Həsənova deyir ki, texnoloji asılılığı olan uşaqlarda ən çox rastlanan əlamətlər zəif görmə, ikili görmə, düzgün oturmamaq, onurğa əyriliyi kimi problemlərdir: “Belini düzgün tuta bilmədiyi üçün onurğasında əyrilik yaranan uşaqlarımız çoxdur. Üstəlik siniflərdə müəllimlər də daha o qədər çox nəzarət etmir, uşaqlar az qala partanın üstünə uzanaraq yazır. Kompyuter qarşısında o qədər hərəkətsiz, eyni formada dayanırlar ki, sonra qəddi düzəltmək çətin olur”.

Həkim deyir ki, hərəkətsizliyin başqa bir ciddi nəticəsi də piylənmədir: “Saatlarla kompyuter qarşısında oturan, yeməyini belə oyun oynaya-oynaya yeyən uşaqlarda çəki artır. Hərəkətsizlik ən çox körpə ikən ana südü yeməyən uşaqlarda da rast gəlinir, aktiv həyat tərzini keçirmir və üstəlik onlayn həyatdan asılı vəziyyətdədirsə onda çəki sürətlə artacaq və piylənmə problemi meydana çıxacaq”.

Texnoloji asılılığı olan uşaqların yuxu sistemi dəyişir, diqqətsizlik, etinasızlıq və əsəbilik normal hala çevrilir. İnternetdə keçirdiyi müddətlə bağlı ailədən xəbərdarlıq aldığı halda məhəl qoymaması, bəzən istərik hərəkətlər etməsi buna misal ola bilər. Həkimin sözlərinə görə təkrarlanan bədən hərəkətləri etməsi də uşağın texnoloji asılılığının bir nümunəsidir, məsələn oturmaq yerdə silkələnməsi, barmaqları ilə davamlı oynaması, evdə tez-tez oyan-bu yana gedib-gəlməsi.

Texnologiya dərsi maraqlı edir?

Pedaqoq Qənirə Məmmədova isə deyir ki, dərslərdə istifadə edilən texnoloji aparatlar uşaqlar üçün öyrənmə rahatlığıdır: “Onlar kitablardan, standart mətnlərdən bezirlər, kompyuterdə maraqlı, şəkili, cəlbedici formada tədris edəndə dərse maraqları daha çox olur. Am-

ma təbii ki, dərstdən əlavə vaxtlarını da onunla keçirmək istəyəndə qadağalar etmək lazımdır. Çünki asılılıq yarada bilər və uşaq dərstdən əlavə bütün vaxtlarını da onunla keçirmək istəyir”.

Pedaqoq deyir ki, valideynlər evdəki internetə kod qoymaqla uşaqları müəyyən qədər texnoloji asılılıqdan xilas edə bilərlər: “Onların sevdiyi oyunların əksəriyyəti onlayn rejimdə oynanılır, əgər oyun üçün gündə müəyyən qədər vaxt təyin edilə və yerdə qalan zamanlarda internet söndürülsə, kod qoyulsa uşağı asılılıqdan xilas etmiş olarıq. Həmçinin, uşaqlara oyun yerinə maraqlı məşğuliyyətlər tapmaq olar, məsələn internetdə şəkil çəkmək üçün öyrədici saytlar var, plastilinlə nəşə düzəltmək üçün videolar var, belə şeylərlə başını qatıb oyunu yadımdan çıxarmaq olar”.

Pedaqoq deyir ki, uşaqları texnoloji alətlərdən qoparıb dostları ilə oynamağa göndərmək vacibdir: “Valideynlər qorxur ki, uşaq həyətdə qaçıb yıxılsın, əzilərsin. Ona görə onları evə həbs edirlər, amma evdəki texnoloji terroru uşaqları daha çox hədələməsinin fərqi yoxdur. Qoyun uşaqlar həyətdə yaşıdılarla ilə qaçsın, oynasın, lap yıxılıb əzilsin, nəinki evdə kompyuterlə qanlı, gülləbaranlı oyunlar oynasın. Uşaqlar ünsiyyətdən qaçır, hamısı da texnoloji asılılıq səbəbindən. Dərs dediyim sinifdə 23 nəfərdən 14-nün gözü zəif görünür və dəhşətli orasıdır ki, mən valideynə deyənədək onların bundan xəbəri olmur”.

Uşaqları texnoloji asılılıqdan necə xilas edək?

Həm həkim, həm də pedaqoq müsahiblərimizin köməyi ilə valideynlərə uşaqları texnoloji asılılıq-

dan qurtarmaq üçün bir sıra təkliflər hazırladıq.

Televizora baxma, kompyuterdə oyun oynama zamanlarını qısaltın, bunu edərkən uşağa onlarla çox zaman keçirməyən sağlamlığa zərərli barədə danışın. İnternetə və uşağın çox baxdığı kanallara kod qoyun, beləcə sizdən xəbərsiz internetə girə və televiziya kanalına baxa bilməyəcək. Kompyuteri və televizoru uşaq otağına yox, qonaq otağına yerləşdirin. Unutmayın ki, texnologiya asılılığı olan uşaqlar yaşlarına uyğun olmayan oyunlar oynaya, filmlər izləyə və beləcə aqressiv birinə çevrilə bilərlər.

Övladınızın gedib-gəldiyi qohumlar, yaşıdlarının ailələrinə də bu məsələdə xəbərdarlıq edin, uşaq siz qadağan etdiyiniz üçün onlarda istədiyi oyunu oynaya bilər. Uşağınızı onlayn mühitin maraqlı olduğu qədər təhlükəli olmasın, real dostluqların daha uzunömürlü olması barədə məlumatlandırın.

Uşaqların kompyuterdə oyun oynamaq üçün xüsusi vaxt təyin edin, bu zaman özünüz də onun seçdiyi oyunlara nəzarət edin, mümkünə oyunları birlikdə oynayın. Onu virtual oyunlardan yayınmaq üçün real oyunlar düşünün, evdəkilərlə birlikdə yeni və maraqlı əyləncələr tapın. Birlikdə rəqs etmək, uşaq oyunları oynamaq, sevdiyi nağılı səhnələşdirmək kimi maraqlı məşğuliyyətlərə başını qatın.

Uşaqlarla qohumlarla baş çəkin, qohumluq əlaqələrinin nə qədər vacib olmasını başa salın, qonaq gəldikən mümkün qədər telefon və planşetlərinizi evdə qoyun. Uşaqlara evdə sizə kömək etməsi üçün şərait yaradın, ona iş tapşırıq. Məsələn, öz otağını səliqəyə salmasını, bezlə əşyaların tozunu almasını xahiş edə bilərsiniz.

Texnoloji yenilikləri həyatımızdan tamamilə çıxara bilmərik, bir çoxumuzun işi birbaşa onunla bağlıdır. Amma ondan asılılığı minimuma endirməklə həm özümüzə, həm də ailəmə daha çox vaxt ayıra bilərik.

Lalə Mehralı

İşçilər niyə təhlükəsizliyi üstün tutmalıdırlar?

Hüquqşünas vacib detalları açıqladı

“Beynəlxalq Əmək Təşkilatının (BƏT) illik statistikasına əsasən il ərzində dünyada təxminən 270 milyon peşə qəzası və 160 milyon peşə xəstəlikləri qeydə alınır ki, bu qəza və xəstəliklər nəticəsində təxminən 2 milyon insan dünyasını dəyişir”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında Vəkillər Kollegiyasının üzvü Paşa Səfərov deyib. O bildirib ki, bu rəqəmlər vəziyyətin nə dərəcədə ciddi olduğunu göstərir: “İş yerində təhlükəsiz idarəetmənin vacibliyini şərtləndirən 3 səbəb var:

Sosial - insanların öz rifahlarını təmin etmək üçün işə gedərək xəsarət almaları cəmiyyət tərəfindən qəbul olunmur. Təhlükəsizliklə bağlı əsas mənəvi öhdəliklər məhz işəgötürənin üzərindədir. Onlar işçilərin sağlamlıq və təhlükəsizliyini qorumaq üçün məsuliyyət daşıyırlar. Heç bir halda işçilərə verilən əmək haqqı və onların təhlükəsizliyi üçün görülən tədbirləri əvəz edə bilməz.

Hüquqi - Qanun tələb edir ki, işəgötürən öz işçisinin və fəaliyyəti nəticəsində təsiri gözlənilən digər insanların sağlamlıq və təhlükəsizliyini qorusun. Əks təqdirdə, müvafiq orqanlar (misal üçün: Əmək müfəttişliyi) tərəfindən müəyyən tədbirlər görülməlidir. Misal üçün: Xəbərdarlıqlar, müəssisənin fəaliyyətinin dayandırılması, cərimələr, həbslər..

Maliyyə - İş yerində baş verən hər hansı insident xərcə bərabərdir. Başqa sözlə, qəza=xərc. Ona görə də şirkət təbii olaraq xərcə düşməmək üçün təhlükəsizliyə önəm verəcək ki, onun iş yerində qəza, xəsarət alma, ölüm halı olmasın. Əks təqdirdə müəyyən xərclər ödəməli olacaq.

ELAN

Şəhur MTK hesabına inşa edilmiş 67 sayılı binanın, 12 -ci mərtəbəsinin 67 nömrəli mənzilində yaşayan Muxtarova Mətanət Seymur qızına məxsus mənzilin sənədləri(Müqavilə N 67) itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bəs işçilər niyə təhlükəsizliyi üstün tutmalıdırlar?

Ağrı-acı yaşamaq üçün, əmək qabiliyyətini itirməmək üçün, işini itirməmək üçün, sosial vəziyyət pisləşməməsi üçün və s. Ən əsaslardan biri də budur ki, işçilərin sağlamlıq və təhlükəsizliklə bağlı öhdəlikləri var.Bundan başqa, həm şirkət, həm də fərd olaraq ətraf mühitin müdafiəsinə edilən laqeydlik bütün ətraf mühit amillərinin və bütövlükdə cəmiyyətin ziyan görməsinə gətirib çıxaracaq”.

Söylü Ağazadə

“SƏS” qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR
AŞAĞIDAKI YAYIM
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ
SAXLAYA BİLƏRLƏR

1. Azərpoçt Poçtdaşıma Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Azərmətbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressainform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Qasid Mətbuat Yayım – 0124931406, 0124938343
7. F.Ş.Ruhid Hüseynov – 0124349301, 0505357898
8. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744

1 nüsxə 1 aylığı 13.20 AZN

6 aylıq 79.20 AZN

1 illik 158.40 AZN

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN
XİDMƏTİNDƏYİK
Müraciət, şikayət, yazı,
təbrik və başsağlıqlarınızı
dərc etməyə hazırıq!

Tərtərdə 2 "Jiquli" toqquşub, sürücü hadisə yerində ölüb

Tərtərdə ölümle nəticələnən yol nəqliyyat hadisəsi baş verib. Belə ki, 1995-ci il təvəllüdlü Cəsarət Abışovun idarə etdiyi "VAZ 21 07" markalı avtomobillə 2003-cü il təvəllüdlü Emil Ağayevin idarə etdiyi "VAZ 21 011" markalı avtomobil toqquşub. Daha sonra "VAZ 21 07" markalı avtomobil yolun kənarındakı boruya çırpılıb.

Nəticədə Cəsarət Abışov hadisə yerində ölüb, sənişin 2003-cü il təvəllüdlü Ümüd Xıdırrov və "VAZ 21 011" markalı avtomobilin sürücüsü Emil Ağayev xəsarət alıb. Faktla bağlı cinayət işi başlanılıb.

Mətləb

“Barselona”, “İnter”, PSJ və Bavariya” 1/4 finalda

UEFA Çempionlar Liqasında 1/8 final mərhələsinin cavab oyunlarına start verilib. İlk oyun günündə 4 matç keçirilib. Bununla da 1/4 finalın ilk iştirakçıları müəyyənləşib. “Barselona” “Benfika”ya öz meydanında 3:1 hesabı ilə qalib gəlib. “Liverpul” PSJ ilə “Enfild”də qarşılaşıb. İlk görüşdə 1:0 hesablı qələbə qazanan “mersisaydlılar” bu dəfə eyni hesabla udublar. Əlavə vaxtda da qalib müəyyənləşməyib. Penaltilər seriyasında isə PSJ üstün olub - 4:1.

“İnter” “Feyenoord”u 2:1 hesabı ilə məğlub edib. Günün maraqla gözlənilən matçlarından biri də Almaniya keçirilib. “Bavariya” ilk oyunda 3:0 hesabı ilə qalib gəldiyi “Bayer”i yenə üstələyib. Beləliklə, ilk oyunların və cavab matçlarının nəticələrinə əsasən, “Barselona”, “İnter”, PSJ və Bavariya” 1/4 finala adlayıb.

Baş redaktor:
Bəhrüz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyli
küçəsi, 66.

Şəhadətnamə:№ 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>
E-mail: ses@sia.az

“ƏLİNCƏ” AZƏRBAYCAN KEYRİYYƏ
CƏMIYYƏTİNİN ORQANI.

QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.

Qəzet bazar və
bazar ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur

Tiraj: 2700